

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY ĆMIELÓW

NA LATA 2014 -2020

ĆMIELÓW, 2013

Wersja 1.2.

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI.....	2
1. WSTĘP	3
2. CHARAKTERYSTYKA MIASTA I GMINY ĆMIELÓW.....	5
2.1. Położenie i przynależność administracyjna.....	5
2.2. Powierzchnia.....	7
2.3. Ludność.....	7
2.4. Rys historyczny.....	10
2.5. Gospodarka.....	13
2.6. Rolnictwo.....	15
2.7. Bezrobocie.....	17
2.8. Oświata.....	19
2.9. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.....	23
2.9.1. Ochrona zdrowia.....	23
2.9.2. Opieka społeczna.....	24
2.10. Turystyka i sport.....	30
2.10.1. Turystyka.....	30
2.10.2. Sport.....	33
2.11. Kultura.....	35
2.12. Bezpieczeństwo.....	37
2.13. Infrastruktura.....	37
2.13.1 Transport i komunikacja.....	37
2.13.2. Telekomunikacja.....	38
2.13.3. Zaopatrzenie w ciepło i gospodarka mieszkaniowa.....	39
2.13.4. Zaopatrzenie w gaz.....	39
2.13.5. Elektroenergetyka.....	40
2.13.6 Zaopatrzenie w wodę.....	41
2.13.7 Kanalizacja	42
2.13.8. Gospodarka odpadami.....	43
2.14. Zasoby przyrodnicze i środowiskowe	44
3. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIASTA I GMINY ĆMIELÓW.....	51
4. MISJA, CELE I KIERUNKI ROZWOJU.....	57
4.1. Misja rozwoju.....	57
4.2. Cele i kierunki rozwoju.....	57
4.3. Strategiczne działania i zadania.....	65
5. WDRAŻANIE STRATEGII.....	65
6. MONITOROWANIE STRATEGII	66
7. PODSUMOWANIE.....	67
8. SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW.....	68

1. WSTĘP

Obecność Polski w Unii Europejskiej stworzyła mieszkańcom kraju, w tym mieszkańcom gminy Ćmielów ogromną szansę zmniejszenia dystansu do najwyżej rozwiniętych społeczeństw. Bardzo dynamiczne zmiany uwarunkowań zewnętrznych rozwoju regionu stwarzają perspektywy realizacji strategicznych celów rozwojowych gminy. Kierunki rozwojowe gminy winny się wychodzić naprzeciw zachodzącym zmianom poprzez kreowanie przez samorząd gminny odpowiednich warunków do rozwoju aktywności mieszkańców pod względem społecznym i gospodarczym.

Celem strategii jest rozpoznanie uwarunkowań rozwojowych gminy oraz sformułowanie w korelacji z oczekiwaniami mieszkańców gminy oczekiwanych kierunków rozwojowych.

Aktualizacja strategii rozwoju miasta i gminy Ćmielów uchwalonej w 1998 roku ma na celu również dostosowanie jej do nowego okresu programowania, do nowej formuły planowania działań ze szczególnym uwzględnieniem, działań wspieranych z funduszy Unii Europejskiej, a także konieczność zintegrowania polityk na poziomie regionalnym i lokalnym.

W niniejszym dokumencie dokonano:

- analizę wewnętrznych i zewnętrznych czynników wpływających na rozwój gminy,
- sformułowano misję rozwoju do roku 2020
- wyznaczono cele i kierunki działań w latach 2014 – 2020
- określono podstawowe projekty wdrażające strategię rozwojową gminy Ćmielów

W pierwszym etapie uzyskane dane stanowiły podstawę do opracowania projektu, którego zadaniem jest przedstawienie misji rozwoju gminy oraz sformułowanie kierunków rozwojowych i podstawowych działań.

Cele niniejszej strategii są powiązane z dokumentami strategicznymi województwa świętokrzyskiego, w których podkreśla się dążenie do podniesienia standardów w województwie poprzez wzrost rozwoju gospodarczego, a także poprawę jakości życia mieszkańców.

Strategia określa cele rozwoju gminy w zmieniających się warunkach zewnętrznych i wewnętrznych kraju, wskazuje drogę przygotowania do dalszego funkcjonowania w strukturach Unii Europejskiej. Efektywne wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy oraz zagadnień wynikających ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy wymaga opracowania szczegółowych planów pochodzących z inicjatywy i wykonanych przez mieszkańców danej miejscowości, a zawierających m.in. sposoby realizacji założonych celów.

Wdrażanie strategii będzie odbywać się poprzez inwestycje i zadania zawarte w wieloletnim programie inwestycyjnym i uchwale budżetowej Zakłada się również monitoring realizowanych działań.

2. CHARAKTERYSTYKA MIASTA I GMINY ĆMIELÓW

2.1. Położenie i przynależność administracyjna

Gmina Ćmielów należy do gmin miejsko – wiejskich. Położona jest w obrębie Województwa Świętokrzyskiego, w powiecie Ostrowieckim, w jego wschodniej części. W latach 1975 – 1998 miasto i gmina Ćmielów stanowiło część województwa tarnobrzeskiego, a wcześniej województwa kieleckiego.

Rys. nr 1. Lokalizacja gminy Ćmielów na tle województwa świętokrzyskiego

W skład administracyjny gminy wchodzi miasto Ćmielów, 24 wsie (Boria, Borownia, Buszkowice, Brzóstowa, Czarna Glina, Drzenkowice, Glinka, Grójec, Jastków, Krzczonowice, Łysowody, Piaski Brzostowskie, Podgrodzie, Przeuszyn, Podgórze, Ruda Kościelna, Stoki Duże, Stoki Małe, Stoki Stare, Trębanów, Wola Grójecka, Wiktorzyn, Wólka Wojnowska, Wojnowice) i 2 przysiółki (Smyków i Krasków).

Powierzchnia gminy liczy 117km² i zamieszkuje ją ponad 8 tysięcy mieszkańców

Miasto i Gmina Ćmielów graniczy:

- Ø od południa – z gminami Opatów, Wojciechowice (powiat Opatów).
- Ø od południowego zachodu – z gminą Sadowie (powiat Opatów).
- Ø od zachodu – z gminą Bodzechów (powiat Ostrowiec Świętokrzyski).
- Ø od północy – z gminą Bałtów (powiat Ostrowiec Świętokrzyski).
- Ø od wschodu – z gminami Ożarów, Tarłów (powiat Opatów).

Rys. nr 2. Położenie gminy Ćmielów względem sąsiednich gmin

Odległość siedziby gminy:

Od siedziby władz wojewódzkich (Kielc) waha się w granicach 80 – 100 km.

Od siedziby starostwa w Ostrowcu Świętokrzyskim 10 – 20 km.

Odległość od pobliskich miejscowości koncentrujących usługi ponadlokalne i miejsca pracy, z których korzysta społeczność miasta i gminy Ćmielów:

Opatów 14 – 20 km;

Ostrowiec Świętokrzyski 10 – 20 km;

Ożarów 10 – 14 km, co wiąże się to z bliskością do ośrodków administracyjnych i przemysłowych.

Gmina ma dobre połączenie komunikacyjne z w/w ośrodkami. Najważniejsze arterie komunikacyjne przebiegające przez teren gminy to:

- droga wojewódzka Nr 755 Ostrowiec – Zawichost,

- linia kolejowa relacji Skarżysko - Kamienna – Sandomierz

oraz sieć dróg powiatowych i gminnych.

2.2. Powierzchnia

Gmina zajmuje powierzchnię 11 790 ha, w tym 1 334 ha - to powierzchnia miasta Ćmielowa. Struktura użytkowania gruntów w gminie przedstawia się następująco:

z powierzchni 11 790 ha:

- użytki rolne 7 608ha stanowią (62,62 % ogółu powierzchni gminy), w tym:

 • grunty orne 6 077 ha - (50,59% ogółu powierzchni gminy),

 • sady 125 ha

 • trwale użytki zielone zajmują 1 406 ha

- lasy 3 676 ha - (31,18 %) (w tym lasy państwowe – 2 881,9 ha, lasy prywatne 794,10 ha),

- pozostałe tereny to 486 ha obejmujące budownictwo mieszkaniowe, usługi, handel i tereny zielone.

2.3. Ludność

Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku gminę Ćmielów zamieszkiwało 7798 mieszkańców, w tym 4015 kobiet i 3783 mężczyzn. Średnie zagęszczenie ludności wyniosło 66 osób na 1 km²

Lata		2007	2008	2009	2010	2011
ludność	ogółem	7 801	7 769	7 736	7 669	7 798
	mężczyźni	3 781	3 772	3 752	3 707	3 783
	kobiety	4 020	3 997	3 984	3 962	4 015
Gęstość zaludnienia osoby/km ²		66	66	66	65	66

Tabela nr 1. Stan ludności w gminie Ćmielów w latach 2007-2011 wg płci.
Dane pochodzą z US Kielce

Z powyższych danych wynika, że liczba ludności wykazuje ogólną tendencję spadkową w latach 2007-2010, z odpływem zarówno kobiet i mężczyzn z terenu gminy, co związane było z migracją do większych miast w poszukiwaniu „lepszego życia”. Mieszkańcy gminy, w poszukiwaniu lepszych warunków bytowych decydują się coraz częściej na stałe lub na długotrwałe wyjazdy za granicę do takich krajów jak: Wielka Brytania, Irlandia, Austria, Niemcy czy Włochy.

W 2011 roku spadkowy trend odpływu ludności uległ zatrzymaniu. Odnotowano niewielki przyrost liczby mieszkańców stosunku do roku ubiegłego.

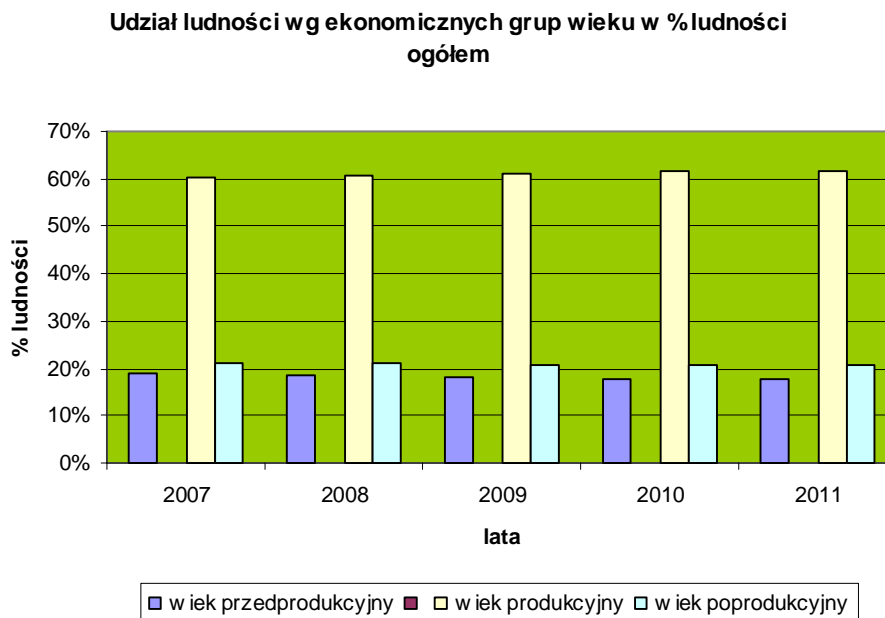
Gminę zamieszkuje więcej kobiet, stanowiąc 106% ogółu mieszkańców, w związku, z czym na 100 mężczyzn przypadało 106 kobiet.

Według rocznika statystycznego na koniec 2011 roku liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat) wyniosła 1388 osób (w tym 685 kobiet), co stanowi 17,8% ogółu mieszkańców gminy. Grupa produkcyjna (kobiety od 18 do 59 lat i mężczyźni 18-64 lat) wyniosła 4800 osób (w tym 2190 kobiet), co stanowi 61,55% ogółu mieszkańców gminy. W wieku poprodukcyjnym było zameldowanych 1610 osób (w tym 1140 kobiet), co stanowi 20,65% ogółu mieszkańców gminy.

Większy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym oznacza tzw. „starzenie się społeczeństwa”. Zjawisko to związane jest z migracją ludzi młodych do większych miast oraz zagranicę w celach zarobkowych, oraz z brakiem perspektywy rozwoju i zatrudnienia w okolicach.

Ludność wg grup wieku i płci							
Rok	Ogółem	Wiek					
		Przedprodukcyjny		Produkcyjny		Poprodukcyjny	
		Razem	W tym kobiety	Razem	W tym kobiety	Razem	W tym kobiety
2007	7801	1465	717	4705	2197	1631	1106
2008	7769	1427	685	4715	2204	1627	1108
2009	7736	1393	679	4741	2193	1602	1112
2010	7669	1367	670	4713	2165	1589	1127
2011	7798	1388	685	4800	2190	1610	1140

Tabela nr 2. Stan ludności wg grup wieku i płci w gminie Ćmielów w latach 2007-2011

Wykres nr 1 Udział ludności wg grup ekonomicznych wieku w % ludności ogółem.

Analizując ruch naturalny ludności w gminie należy stwierdzić, że co rocznie zmniejsza się liczba urodzeń. Podobnie jest z przyrostem naturalnym, który w 2011 roku osiągnął poziom ujemny i wyniósł -46. Zjawisko to jest powszechne i związane jest z migracją ludzi do większych miast (regionalnych). Saldo migracji dla powiatu ostrowieckiego za 2011 rok wyniosło -264 osoby.

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Urodzenia na 1000 mieszkańców	Zgony na 1000 mieszkańców	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców
2007	71	88	-17	9,1	11,3	-2,2
2008	70	109	-39	9,0	14,0	-5,0
2009	66	114	-48	8,5	14,7	-6,2
2010	62	125	-63	8,0	16,2	-8,2
2011	50	96	-46	6,4	12,3	-5,9

Tabela nr 3. Ruch naturalny ludności

Podsumowując, pozytywnym zjawiskiem demograficznym na terenie gminy jest przyrost liczby ludności w wieku produkcyjnym w 2011 roku w stosunku do roku ubiegłego, co może pozytywnie wpłynąć na rozwój gminy.

Niewątpliwie do niekorzystnych zjawisk należy: ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego oraz ujemne saldo migracji.

2.4. Rys historyczny

Początki osadnictwa na terenie dzisiejszego Ćmielowa sięgają neolitu (ok. 2500 lat p.n.e.). Badania archeologiczne dowodzą, że na Gawrońcu (lokalna nazwa wzgórz położonych na krawędzi doliny Kamiennej) mieszkali ludzie, którzy zajmowali się m. in. wyrobem narzędzi kamiennych z krzemienia, wydobywanego w niedalekich Krzemionkach Opatowskich, gdzie znajdowała się duża kopalnia tego surowca. Wyroby z krzemienia pasiastego dawni mieszkańcy Ćmielowa wysyłali w odległe nieraz strony. Można, więc bez przesady napisać, że już przeszło 4000 lat temu w okolicach dzisiejszego Ćmielowa trwała intensywna działalność gospodarcza, nie tylko rolnicza, ale rzemieślnicza i handlowa.

W pierwszych wiekach naszej ery wzdłuż rzeki Kamiennej przebiegał rzymski szlak handlowy, który prowadził do świętokrzyskich dymarek, gdzie wytapiano z rudy żelazo. Trudno jest dzisiaj zrekonstruować najdawniejsze dzieje Ćmielowa i jego najbliższej okolicy, ale można założyć, że dogodne warunki skłaniały ludzi do osiedlania się w dolinie Kamiennej. Obok rolnictwa od najdawniejszych lat zajmowano się tu garncarstwem, a to dzięki pokładom gliny nadającej się do uprawiania tego zawodu.

Historyczne wzmianki o Ćmielowie zaczynają się w XIV w. Miejscowość ta wraz z okolicznymi dobrami często zmieniała właścicieli, aż doszło do pewnej stabilizacji majątkowej za panowania Szydłowieckich. Około 1388r. bracia: Marcin, podczyzny dobrzyński, i Mikołaj, podkomorzy dobrzyński z Baruchowa, herbu Doliwa, sprzedali zamek Ćmielów wraz z całą wsią o tej samej nazwie Gniewoszowi z Dalewic, podkomorzemu krakowskiemu. Ten przekazał dobra synowi, też Gniewoszowi. W 1425 roku Ćmielów drogą sprzedaży trafił w ręce Jana z Podola, herbu Janina. Trzeba jednocześnie pamiętać, że w tym czasie (XV w.) istniała obok Ćmielowa (wieś obejmująca zabudowania i zamek) druga wieś, złożona z zagród i istniejącego do dziś kościoła, o nazwie Szydłów.

W 1473 roku Stanisław Grocholic herbu Syrokomla (na kościele w tej wsi zostały herby tego rodu) ożenił się z Katarzyną, córką kasztelana żarnowskiego Stanisława Szydłowca. Od tego rodzinnego wydarzenia zaczęła się nowa era dla Opatowa i okolic, pomyślna wielce, a związana z przybyciem do Ćmielowa Szydłowieckich. Brat Katarzyny, Jakub Szydłowiecki,

obdarzony wieloma godnościami i urzędami królewskimi oraz państwowymi, rozpoczął akcje wykupu włości położonych nad Kamienną. Nabył też Ćmielów, który uczynił swoją główną siedzibą. Rozbudował zamek w rozlewiskach rzeki i wystarał się dla tej miejscowości o przywilej lokacyjny, który nadał **19 maja 1505 roku** w Radomiu na sejmie król Aleksander Jagiellończyk. Zachowało się imię nawet pierwszego wójta. Został nim Maciej z Iłży. On też był zarządcą nowego miasta. Podniesiona do rangi miasta miejscowość musiała mieć rynek i ulice. Wytyczono więc ten centralny plac w połowie drogi między kościołem parafialnym w Szydłowie, a zamkiem i wsią Ćmielowem.

W 1509 roku po śmierci Jakuba z Szydłowa dobra ćmielowskie, złożone z nowego miasta Ćmielowa, zamku, wsi Szydłowa oraz kilku innych okolicznych wiosek przeszły w ręce Mikołaja, przyrodniego brata zmarłego, a zarazem potem dostały się Krzysztofowi Szydłowieckiemu, wybitnej postaci polskiego życia politycznego w pierwszych trzech dekadach XVI w., kanclerza wielkiego koronnego, posiadacza wielu godności i tytułów. Jako właściciel Ćmielowa, Opatowa i wielu innych miejscowości stał się mężem opatrnościowym opisywanej okolicy.

Szczególnie dużo zawdzięcza mu Opatów. Ćmielów również za rządów kanclerza Szydłowieckiego stał się prężnym miastem, a rozbudowany w latach 1519 – 1531 zamek wspaniałą rezydencją magnacką, renesansowym dworem na europejskim poziomie.

Po śmierci kanclerza, która nastąpiła w 1532 r., dobra ćmielowskie odziedziczyła jego żona, Zofia z Targowiska, a po niej (zmarła w 1556 r.) jej wnukowie. W wyniku podziałów majątkowych spory rodzinne o miasto, zamek i inne włości trwały między Tarnowskimi, Radziwiłłami, później Zborowskimi lat kilkadziesiąt i trudno dziś precyzyjnie ustalić jak przebiegało dziedziczenie. Sytuacja własnościowa ustabilizowała się dopiero kiedy dobrami ćmielowskimi rządził (od 1606r.) Janusz książę Ostrogski. Przez cały niemal XVII w., dziedziczyli jego potomkowie, a później ich krewni Zasławscy. W 1709r. majątności nad Kamienną przypadły Aleksandrowi Dominikowi księciu Lubomirskiemu. Wreszcie klucz ćmielowski dostaje się kanclerzowi wielkiemu koronnemu Janowi hrabiemu Małachowskiemu - początkowo jako dzierżawa, a w 1753r. jako własność.

W 1740 r. powstaje w Ćmielowie wytwórnia fajansów, manufaktura z niewielką liczbą robotników, w której wytwarza się pospolite wyroby masowego użytku. Na początku XIX w. następuje rozwój fabryki fajansów. Produkcja fajansu, a później również wyrobów majolikowych i porcelany zdobywa szersze rynki zbytu. Powstają nowe zakłady w Iłży, w Brzostowie (filia fabryki ćmielowskiej). W tym wszystkim Ćmielów pozostaje niewielkim miasteczkiem półrolniczym. Prawie połowa mieszkańców (1860 r.) żyje z rolnictwa. Reszta

zajmuje się drobnym rzemiosłem na potrzeby okolicznych wsi. Dochody miejskie są niewielkie.

Po upadku powstania w 1863 roku, po zniesieniu prywatnej własności miast w 1866 r. Ćmielów przyłączony do utworzonej „ukazem carskim” guberni radomskiej traci prawa miejskie. Kolejnym sukcesorem miasta i należących do niego dóbr został Jacek hrabia Małachowski, a po jego śmierci (1821 r.) dziedziczył majątek syn tegoż, Jan z Dukli hrabia Małachowski. Kiedy i ten wkrótce zmarł włości przeszły w ręce jego siostry Franciszki z hrabiów Małachowskich Dunin Karwickiej, która w 1828r., przekazała m.in. Ćmielów swoim dzieciom Kazimierzowi i Annie. Ci zaś w dwa lata później sprzedali miasto Teresie z ks. Druckich - Lubeckich hrabinie del Compo Scipio i jej szwagrowi Wojciechowi Pusłowskiemu.

W 1845 r. hrabina stała się wyłączną właścicielką dóbr, a po jej śmierci (1848r.) córka Maria z hr. Del Compo Scipio ks. Drucka - Lubecka. Po niej zaś dziedziczyli synowie. W 1896r. ćmielowskie włości należały do księcia Aleksandra Druckiego - Lubeckiego.

Pod koniec XIX wieku rozpoczyna się poważny rozwój fabryki fajansów i porcelany. Od 1884 r., właścicielem fabryki zostaje książę Aleksander Drucki - Lubecki, potomek ostatnich właścicieli miasta, wnuk ministra skarbu Królestwa Kongresowego. Ustala on nowy profil produkcji - wyrabia się porcelanę najwyższej jakości. Zaczyna się rozwój fabryki i związanego z nią osiedla.

Drugim czynnikiem rozwoju Ćmielowa i okolicy jest garncarstwo - ilość warsztatów na koniec XIX wieku wynosi około 40. Źródła historyczne z 1880 r. wskazują, że w Ćmielowie istnieją, aczkolwiek stworzone w programie obiekty użyteczności publicznej: urząd gminy, sąd gminny, szkoła elementarna, dom kalek, łaźnia miejska.

W okresie I wojny światowej działania wojenne omijają Ćmielów. Zyskuje on wtedy połączenie kolejowe zbudowane ze względów strategicznych (w 1914 r.) linię Skarżysko Kamienna - Sandomierz. W okresie XX-lecia po I wojnie światowej następuje znaczny rozwój fabryki porcelany, zmienionej w roku 1920 na spółkę akcyjną.

W czasie drugiej wojny światowej działania znowu omijają Ćmielów. W skutek eksterminacyjnej polityki okupanta zmniejszeniu ulega liczba ludności.

Po drugiej wojnie następuje upaństwowienie oraz bardzo poważna rozbudowa fabryki, którą stanowi główny czynnik rozwoju miasta. W 1960 r. do miasta przyłączono sąsiednie wsie Skąła i Przepaść.

W mieście w 1960-65 r. powstają budynki wielorodzinne – budownictwo zakładowe. Następuje rozbudowa urządzeń infrastruktury: wody, kanalizacji, później gaz. Zakłady

porcelany inwestują również w infrastrukturę społeczną. Powstaje przychodnia zakładowa, hotel robotniczy, przedszkole, żłobek. Sytuacja zmienia się znowu po 1990 r. Zmiany gospodarcze -restrukturyzacja zakładów wywołuje zmianę statusu prawnego (spółka z o.o.) fabryki. Jej wpływ na sytuację ekonomiczną miasta i regionu niestety maleje, mimo, że zakład pozostaje w całkiem dobrej kondycji ekonomicznej. Majątek Zakładów w postaci budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej przeszedł w posiadanie spółdzielni mieszkaniowych, gminy lub sprzedany w ręce prywatne.

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Ćmielów

2.5.Gospodarka

Gmina Ćmielów zaliczana jest do typowych gmin rolniczych, jednak posiada dość duże tradycje rzemieślnicze i handlowe. Do największych zakładów w gminie należą:

- Polskie Fabryki Porcelany „Ćmielów „i „Chodzież” S.A.- produkcją porcelany użytkowej,
- Fabryka Porcelany „AS” - produkcja porcelany artystycznej
- Samorządowy Zakład Wodociągów i Gospodarki Komunalnej – jednostka budżetowa gminy Ćmielów.

Znaczne udziały w zatrudnieniu mają również oświata, ochrona zdrowia i opieka społeczna.

Na szczególną uwagę zasługują: Polskie Fabryki Porcelany „Ćmielów „i „Chodzież” S.A. produkujący porcelanę użytkową z wieloletnią tradycją. Początki produkcji sięgają roku 1790. Obecnie zakład specjalizuje się w produkcji porcelany stołowej cieszącej się powszechnym uznaniem w kraju i zainteresowaniem wielu odbiorców zagranicznych.

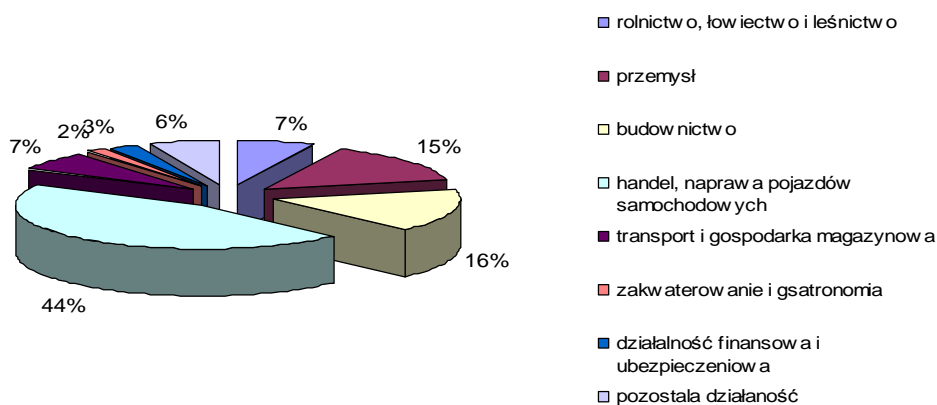
Fabryka Porcelany AS specjalizuje się w wytwarzaniu artystycznych wyrobów z porcelany. Skuteczna promocja oraz rozszerzenie działalności fabryki „AS” o warsztaty ceramiczne pn.: „**ŻYWE MUZEUM PORCELANY**”, podczas których można się zapoznać z procesem produkcji porcelany oraz wykonać własną figurkę, sprzyjają rozwojowi turystyki w regionie.

Najczęściej jednak ludność znajduje zatrudnienie w pobliskich miastach jak Ostrowiec Świętokrzyski, czy Opatów. Związane jest to z niewystarczającą liczbą miejsc pracy i koniecznością „migracji za pracą”.

Pod koniec 2011 roku, na terenie gminy zarejestrowanych było 477 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, w tym 14 w sektorze publicznym i 463 w sektorze prywatnym. Najwięcej, bo aż 179 firm ukierunkowanych było na prowadzenie handlu oraz napraw pojazdów, a 63 specjalizowało się w budownictwie. W sektorze prywatnym dominują

małe firmy jednoosobowe, lub firmy tzw. „rodzinne”, których było aż 385 (80,71%).
Fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na terenie gminy funkcjonowało 16.

Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON

Wykres nr 2. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON wg. stanu na koniec 2011 roku

	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON	
	na koniec 2007 roku	na koniec 2011 roku
Spółki handlowe	10	14
Spółki cywilne	10	32
Spółdzielnie	5	5
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	15	16
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	399	385
Razem	492	477

Tabela nr 4 Działalność gospodarcza na terenie Miasta i Gminy Ćmielów

Od 2007 roku można zaobserwować spadek liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Pozytywnym zjawiskiem jest zwiększenie w 2011 roku liczny zarejestrowanych spółek prawa handlowego oraz spółek cywilnych.

Cele:

- **przygotowanie ofert inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów**
- **rozbudowa infrastruktury technicznej gminy**
- **sporządzenie planów zagospodarowania przestrzennego**

2.6. Rolnictwo

Korzystne warunki do rozwoju rolnictwa wynikające z naturalnych warunków, które spowodowały że funkcją wiodącą gminy stanowi rolnictwo. Powierzchnia użytków rolnych wynosi 62,62% ogólnej powierzchni gminy. Gleby posiadają dobrą wartość użytkową, szczególnie w części południowej gminy - to obszar typowo rolniczy, gdzie dominują urodzajne gleby (brunatnoziemy i czarnoziemy) rozwinięte na pokrywie lessowej. Na tym obszarze niewiele jest obszarów zalesionych i zadrzewionych.

Obszary leśne zajmują 31,18% ogólnej powierzchni gminy, przy czym rozkład zalesienia nie jest równomierny, przeważająca część lasów występuje w północnej i środkowej części gminy.

Na terenie gminy Ćmielów Obszary o Niekorzystnych Warunkach Gospodarowania (ONW) występują w **8 sołectwach** położonych w północnej części gminy, tj. Borii, Czarnej Glinie, Podgórzu, Rudzie Kościelnej, Stokach Dużych, Stokach Małych, Stokach Starych, Wiktorynie i zajmują powierzchnię:

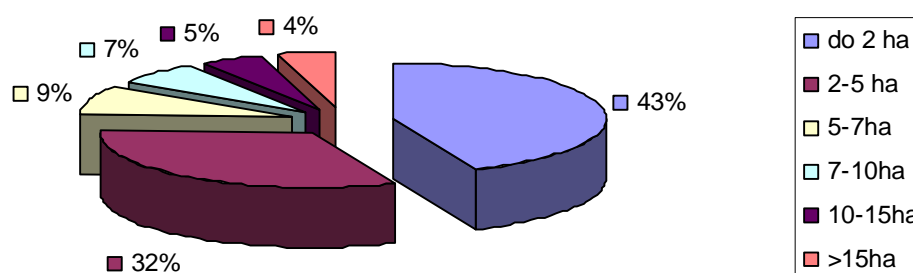
- Boria 421,4ha
- Stoki Stare 224,9ha
- Stoki Małe 150,5ha
- Stoki Duże 252,0ha
- Ruda Kościelna 482,1ha
- Podgórze 265,4ha
- Czarna Glina 90,5ha
- Wiktoryn 196,5ha

W sumie daje to obszar 2.083,3ha objętego ONW, co stanowi 17,67% powierzchni gminy i 27,38% gruntów użytkowanych rolniczo.

Kwalifikacja obszarów do ONW ma bezpośredni wpływ na niskie dochody rolników, a tym samym zmusza rolników z tych terenów do poszukiwania innych źródeł dochodu.

W gminie Ćmielów według stanu na koniec grudnia 2012 roku istniało 1.384 gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni 6.456,26ha.

Struktura gospodarstw rolnych

Wykres nr 3. Struktura gospodarstw rolnych na koniec 2012 roku

Analizując powyższy wykres należy stwierdzić, że na terenie gminy dominują gospodarstwa rolne o powierzchni do 5 ha, stanowią one aż 75% wszystkich gospodarstw rolnych w gminie. Gospodarstwa do 2 ha z reguły nie są nastawione na jakąkolwiek produkcję rolniczą, jednakże z punktu widzenia wymiaru podatkowego istnieją. Tego typu gospodarstwa winny być poddane polaryzacji w celu zapewnienia dochodowości lub restrukturyzacji i modernizacji w kierunku działalności nierolniczej.

Zapewnienie rozwoju obszarów wiejskich można wykonać poprzez skierowanie działań na rozbudowę infrastruktury technicznej, rozwój agroturystyki w nawiązaniu do tras i miejsc turystycznych, a także na działalność pozarolniczą. Takie działania będą stanowić o dodatkowym źródle dochodu mieszkańców terenów wiejskich, szczególnie obszarów objętych ONW.

Cele:

- **poprawa infrastruktury technicznej,**

- poprawa infrastruktury turystycznej i wypoczynkowej,
- promocja gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych,
- restrukturyzacja produkcji rolniczej w zakresie skali i struktury adekwatnie do zapotrzebowania.

2.7. Bezrobocie

Według Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim na terenie gminy Ćmielów na koniec roku 2012 było zarejestrowanych 685 osób bezrobotnych, w tym: 336 kobiet, a prawo do zasiłku posiadało 114 osób. Porównując rok 2012 do 2007 liczba osób bezrobotnych zwiększyła się o 47 osób.

Bezrobocie w gminie z lata 2007-2012 przedstawia poniższa tabela.

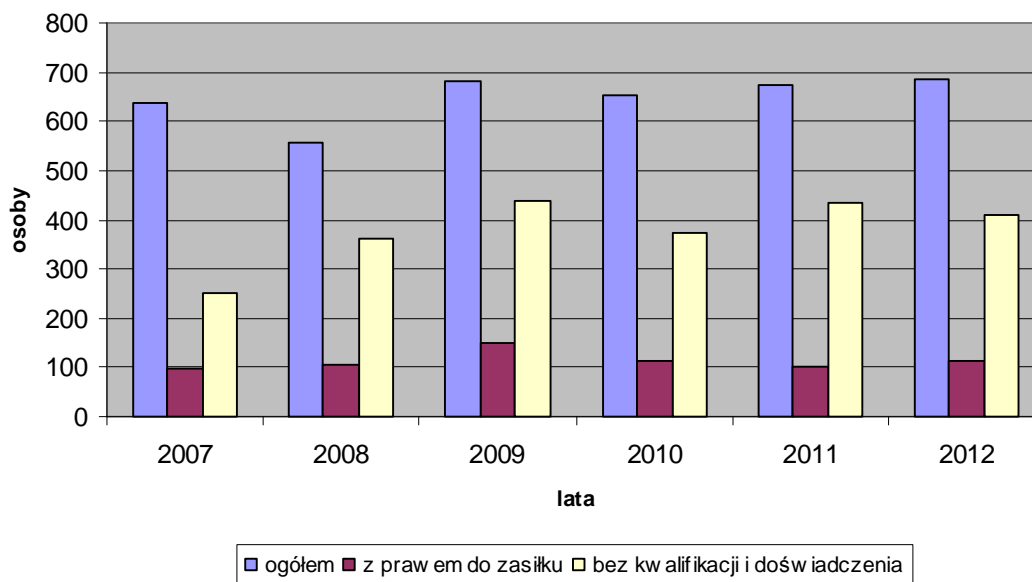
Lp.	Rok	Liczba mieszkańców w tys.	Bezrobotni								Niepełnosprawni Poszukujący pracy	
			Razem	Kobiety	z zasiłkiem	do 25 lat	długo-trwale	powyżej 50 lat	bez kwalifikacji i doświadczenia	niepełnosprawni	Ogółem	Niepełnosprawni
1.	2007	7,89	638	324	97	126	444	120	252	20	5	2
2.	2008	7,80	558	290	105	121	309	96	362	23	b.d.	2
3.	2009	7,79	681	340	150	160	317	126	440	31	b.d.	3
4.	2010	7,77	654	315	112	145	359	125	374	38	b.d.	2
5.	2011	7,74	673	351	101	144	398	125	435	47	9	4
6.	2012	7,67	685	336	114	135	409	128	412	55	8	6

Tabela nr 5. Bezrobocie w gminie Ćmielów *
 (*) wg. danych z PUP Ostrowiec

Dynamikę bezrobocia przedstawia poniższy wykres. Wynika z niego, iż na przestrzeni lat 2007-2012 początkowo odnotowano spadek, a następnie wzrost liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych. W 2007 roku wyniosła ona 638 osoby, w tym: z prawem do zasiłku 97os. i 252 os. bez kwalifikacji i doświadczenia. W 2008 – 558 (105 z prawem do zasiłku, bez kwalifikacji i doświadczenia 362os.). W kolejnych latach liczba osób bezrobotnych sukcesywnie rosła (oprócz 2010 roku, gdzie odnotowano niewielki spadek).

Pozytywnym zjawiskiem jest spadek liczby bezrobotnych niewykwalifikowanych i bez doświadczenia, co związane jest z podejmowanymi działaniami aktywizującymi bezrobotnych.

Bezrobocie w latach 2007-2012

Wykres nr 4. Bezrobocie w gminie w latach 2007-2012

Lp.	Rok	Podjęcie zatrudnienia							Pozostałe instrumenty				Ogółem bezrobotni objęci różnymi formami aktywizacji finansowanymi z FP, EFS, PFRON
		Razem	Kobiety	Finansowanie z FP, EFS, PFRON					Szkolenia	Staże	Prace społecznie użyteczne	Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	
				Prace interwencyjne	Roboty publiczne	Podjęcie działalności gospodarczej	Refundacja kosztów wyposażenia /doposażenia	Inne					
1	2007	358	138	77	0	9	16	0	20	64	45	2	233
2	2008	324	125	31	23	24	17	4	19	102	33	5	258
3	2009	340	141	22	34	30	21	1	29	144	23	0	304
4	2010	350	132	14	25	33	7	1	21	154	13	b.d.	268
5	2011	315	130	26	10	13	5	0	7	53	9	b.d.	123
6	2012	276	117	19	15	7	8	1	7	76	10	b.d.	143

Tabela nr 6. Podjęcie zatrudnienia przez bezrobotnych w gminie Ćmielów wg. danych PUP Ostrowiec

Z powyższych danych wynika, że Urząd Pracy wraz z gminą prowadzi liczne działania zmierzające do zmniejszenia bezrobocia. Pokrywa koszty kształcenia i uczestnictwa w kursach podnoszących umiejętności i kwalifikacje zawodowe, świadczy pomoc w aktywizacji bezrobotnych, a także pomaga w samozatrudnieniu.

Cele:

- podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych,
- aktywizacja osób bezrobotnych z uwzględnieniem samozatrudnienia.

2.8.Oświata

Na terenie gminy funkcjonuje 2 przedszkola, 3 szkoły podstawowe i 2 gimnazja, w tym:

- Samorządowe Przedszkole w Ćmielowie
- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Jana Nalazka w Ćmielowie
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Brzóstowej
- Szkoła Podstawowa w Podgórzu i Niepubliczne Przedszkole w Podgórzu prowadzone przez stowarzyszenie
- Gimnazjum w Brzóstowej
- Gimnazjum w Ćmielowie

Łącznie nauczaniem w roku 2012/2013 objętych zostało 604 uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. Liczba ta rokrocznie zmniejsza się. W roku szkolnym 2011/2012 do szkół na terenie gminy Ćmielów uczęszczało 635 uczniów.

W klasach zero i przedszkolach w roku 2012/2013 było 169 uczniów, w roku 2011/2012 - 159 – wzrost ma charakter przejściowy – wynika z przyjęcia do Przedszkola w Podgórzu dzieci spoza gminy.

Szkoła/ przedszkole	Przed- szkole	Zerówka	KL. I	KL. II	KL. III	KL. IV	KL. V	KL. VI	Razem
Samorządowe Przedszkole w Ćmielowie	45	87	-	-	-	-	-	-	132
Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Jana Nalazka w Ćmielowie	-	-	42	44	41	41	44	36	248
Publiczna Szkoła Podstawowa w Brzóstowej	-	15	19	18	10	24	26	20	132

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Ćmielów

Szkoła/ przedszkole	Przed- szkole	Zerówka	KL. I	KL. II	KL. III	KL. IV	KL. V	KL. VI	Razem
Szkoła Podstawowa w Podgórzu i Niepubliczne Przedszkole w Podgórzu	15	7	0	6	5	2	5	4	44
RAZEM	60	109	61	68	56	67	75	60	556

Tabela nr 7. Liczba uczniów w przedszkolach i szkołach podstawowych w roku szkolnym 2012/2013 (Źródło IO Ćmielów)

Szkoła	KL. I	KL. II	KL. III	Razem
Gimnazjum w Brzostowej	34	32	19	85
Gimnazjum w Ćmielowie	38	43	51	132
RAZEM	72	75	70	217

Tabela nr 8. Liczba uczniów w poszczególnych placówkach gimnazjach w roku szkolnym 2012/2013

Placówki szkolne	Liczba uczniów w poszczególnych latach					
	2007/2008**	2008/2009**	2009/2010**	2010/2011*	2011/2012*	2012/2013*
Samorządowe Przedszkole w Ćmielowie	117	104	104	112	134	132
Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Jana Nalazka w Ćmielowie***	316	302	290	279	262	248
Publiczna Szkoła Podstawowa w Brzostowej***	182	166	155	149	141	132
Szkoła Podstawowa w Podgórzu i Niepubliczne Przedszkole w Podgórzu	33	43	38	39	38	44
Gimnazjum w Brzostowej	121	113	108	98	85	85
Gimnazjum w Ćmielowie	158	163	161	158	147	132
RAZEM	927	891	856	835	807	773

* łącznie z 5, 6-latkami

** łącznie z 6-latkami

*** do roku 2010/2011 szkoły wraz z filiami

Tabela nr 9. Liczba uczniów z terenu gminy w poszczególnych latach

W roku szkolnym 2012/2013 w placówkach oświatowych w gminie zatrudnionych jest łącznie 89 nauczycieli na 75,80 etatu.

		Stopnie awansu nauczycieli w roku szkolnym 2012/2013						
		bez stopnia	stażysta	kontraktowy	mianowany	dyplomowany	ogółem	
Nauczyciele zatrudnieni w placówkach oświatowych na terenie gminy	Zatrudnieni w pełnym wymiarze	0	0	2	10	47	59	
	Zatrudnieni w niepełnym wymiarze	Liczba	0	1	9	2	18	30
		W tym etat	0	0,52	4,39	0,59	11,30	16,80
	Razem etaty		0	0,52	6,39	10,59	58,30	75,80

Tabela nr 10. Zatrudnienie nauczycieli w roku szkolnym 2012/2013 na poszczególnych stopniach awansu zawodowego.

Kadra nauczycielska stale podnosi umiejętności. Coraz więcej nauczycieli posiada stopień nauczyciela dyplomowanego -65 osób (58,30 etatu) – 76,91% ogółu nauczycieli.

W roku szkolnym 2011/12 wyższy stopień awansu zawodowego (nauczyciela dyplomowanego) uzyskało 2 nauczycieli.

W szkołach uczniowie korzystają również z zajęć pozalekcyjnych takich jak: sekcji piłki siatkowej i tenisa stołowego, judo, a w czasie ferii zimowych i wakacyjnych działają świetlice środowiskowe. Cyklicznie organizowane są turnieje siatkarskie, piłki halowej i tenisa stołowego.

Gmina stale poszerza i inwestuje w ofertę edukacyjną dla mieszkańców. W 2010 roku została oddana do użytku nowa hala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej Nr 1 w Ćmielowie. Sala o pełnowymiarowej płycie boiska do gry w piłkę ręczną (20x40m) pełni funkcję nie tylko szkolną, a poza godzinami pracy szkoły również rekreacyjno – sportową jako bezpłatny

ogólnodostępny obiekt sportowy, w którym oprócz możliwości uprawiania popularnych dyscyplin sportowych takich jak piłka halowa, koszykówka, siatkówka, piłka ręczna, tenis stołowy, można skorzystać również z siłowni.

W celu poprawy zdrowia i sprawności fizycznej zmodernizowano boiska przy Gimnazjum w Ćmielowie. Powstały dwa obiekty sportowo- rekreacyjne. Jeden z przeznaczeniem do gry w piłkę nożną, drugie boisko wielofunkcyjne do gry w koszykówkę, tenisa ziemnego i siatkówkę.

Każda z placówek posiada dostęp do Internetu oraz w pełni wyposażone pracownie komputerowe.

Wielkość budynków szkolnych jest wystarczająca dla ilości uczniów. Niezbędne jest tylko stworzenie odpowiedniego zaplecza sportowego w placówkach oświatowych, które nie posiadają obiektów takich jak wielofunkcyjne boiska przyszkolne, tj. Publiczna Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Brzóstowej oraz Szkoła Podstawowa Nr 1 w Ćmielowie, a także adaptacja budynku świetlicy w m. Piaski Brzóstowskie pod potrzeby oddziału przedszkola.

Konieczna jest również modernizacja istniejących budynków w celu dostosowania ich do zmieniających się przepisów budowlanych, a także modernizacja pod względem zużycia energii z uwzględnieniem źródeł odnawialnych.

Z roku na rok zauważalny jest wzrost wydatków na oświatę i wychowanie. Strukturę wydatków z budżetu gminy na podstawie danych z GUS za 2011 rok prezentuje poniższy wykres:

Wykres nr 5. Wydatki z budżetu gminy na oświatę i wychowanie w tys.zł.

W stosunku do 2007 r. wydatki na oświatę i wychowanie w gminie wzrosły blisko o 2 mln zł.

cele:

- **poprawa warunków technicznych w placówkach edukacyjnych,**
- **polepszanie oferty edukacyjnej,**
- **podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej.**

2.9. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

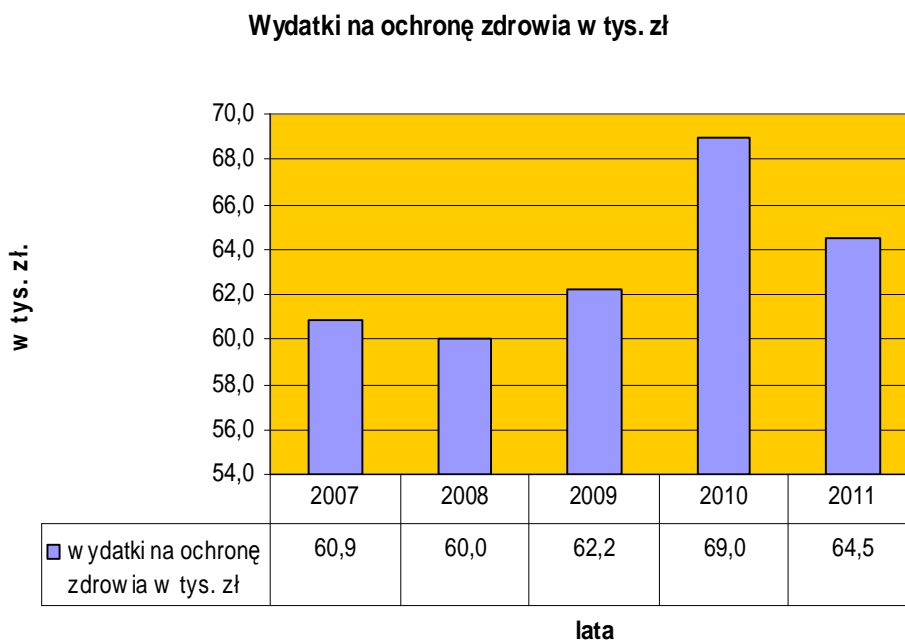
2.9.1 Ochrona zdrowia

Obsługę ludności miasta i gminy w zakresie opieki zdrowotnej prowadzi Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Pacjent” z siedzibą w Ćmielowie. Zapewnia on w pełni obsługę pierwszego kontaktu oraz niektóre usługi specjalistyczne. Obsługę specjalistyczną w zakresie opieki zdrowotnej odbywa się najczęściej na zasadzie korzystania ze specjalistycznych zakładów (przychodnie specjalistyczne, opieka ambulatoryjna -szpital) położonych w Ostrowcu Świętokrzyskim i Opatowie.

Istniejąca placówka ochrony zdrowia w pełni zaspakaja potrzeby zdrowotne mieszkańców na poziomie lecznictwa podstawowego. Bliskość ośrodków specjalistycznych oraz duża ilość placówek pierwszego kontaktu położonych w pobliskim Ostrowcu w pełni zaspakajają potrzeby mieszkańców w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.

Rozległość terenu utrudnia dojazd chorych do placówki i prowadzenie wizyt domowych.

W przypadku zaopatrzenia w środki farmaceutyczne mieszkańcy gminy korzystają z apteki położonej w mieście.

Wykres nr 6. Wydatki na ochronę zdrowia w latach 2007-2011

2.9.2. Opieka społeczna

Na terenie Miasta i Gminy funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w oparciu o ustawę z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, a także realizuje zadania własne i zlecone wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Działalność ośrodka polega przede wszystkim na docieraniu z pomocą finansową i rzeczową do mieszkańców gminy potrzebujących tej pomocy. Pomocy udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodu:

- bezdomności,
- bezrobocia,
- ubóstwa,
- sieroctwa,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- alkoholizmu i narkomani,
- bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,

- potrzeby ochrony małżeństwa,
- zdarzenia losowego,
- klęski żywiołowej.

Do zadań zleconych z zakresu pomocy społecznej należą:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, renty socjalnej, przysługujących dodatków do świadczeń,
- 2) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, gwarantowanych okresowych i specjalnych okresowych,
 - 2a) opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne za osoby, o których mowa w art. 27 ust. 1 i 2, w art. 31 ust. 4a i art. 31b ust. 3 ustawy o pomocy społecznej
 - 2b) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym,
- 3) przyznawanie i wypłacanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków powstałych w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej,
- 4) przyznawanie zasiłku celowego w formie biletu kredytowanego,
- 5) świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych, przysługujących na podstawie przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,
- 6) organizowanie i prowadzenie środowiskowych domów samopomocy,
- 7) zadania wynikające z rządowych programów pomocy społecznej bądź innych ustaw, mających na celu ochronę poziomu życia osób i rodzin po zapewnieniu odpowiednich środków,

Do zadań własnych z zakresu pomocy społecznej należą:

- 1) prowadzenie domów pomocy społecznej, ośrodków wsparcia o zasięgu lokalnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- 2) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i specjalnych celowych,
- 3) przyznawanie pomocy rzeczowej,
 - 3a) przyznawanie pomocy w naturze na ekonomiczne usamodzielnienie,
 - 3b) przyznawanie i wypłacanie zasiłków i pożyczek na ekonomiczne usamodzielnienie,
- 4) inne zadania z zakresu pomocy społecznej wynikające z rozeznaczonych potrzeb gminy.

Do zadań własnych z zakresu pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym, realizowanych przez gminy, należy:

- 1) udzielanie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, w tym osobom bezdomnym,
 - 1a) organizowanie i prowadzenie gminnych ognisk wychowawczych, świetlic i klubów środowiskowych dla dzieci, a także organizowanie mieszkań chronionych,
- 2) świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania,
- 3) udzielanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osób bezdomnych i innych osób nie mających dochodu i możliwości ubezpieczenia się na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym,
 - 3a) udzielanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- 4) praca socjalna,
- 5) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą
2007	432	1377
2008	411	1317
2009	443	1386
2010	423	1290
2011	380	1143
2012	384	1157

Tabela nr 11. Rodziny oraz osoby objęte pomocą Ośrodka Pomocy Społecznej w Ćmielowie w latach 2007 - 2012, źródło: OPS w Ćmielowie

Najwięcej rodzin objętych pomocą Ośrodka Pomocy Społecznej w Ćmielowie było w 2009 roku i wyniosło 443 rodziny, tj. 1386 osób. Od tego roku zaobserwowano tendencję spadkową w ilości osób korzystających z pomocy OPS.

	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	Kwota	Liczba osób - (decyzje)	Kwota	Liczba osób - (decyzje)	Kwota	Liczba osób - (decyzje)	Kwota	Liczba osób - (decyzje)	Kwota	Liczba osób - (decyzje)	Kwota	Liczba osób - (decyzje)
Zadania własne (zasiłki okresowe, celowe i rzeczowe itp)	534.805,00	665	535.999,00	610	579.355,00	595	699.691,00	602	677.437,00	575	722.834,00	577
Zadania zlecone: zasiłki stałe, celowe, na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową itp.	143.106,00	44	173.593,00	54	211.010,00	67	43.091,00	9	28.814,00	15	40.100,00	11
Domy Pomocy społecznej	0,00	0	150.491,00	16	191.119,00	15	199.116,00	16	222.504	19	299.057,00	20

Tabela nr 12. Świadczenia OPS Ćmielów w latach 2007-2012

Najczęstszymi powodami trudnej sytuacji życiowej i decydującymi o przyznaniu pomocy w 2012 roku było:

- ubóstwo
- bezrobocie,
- długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

W dalszej kolejności to: bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, alkoholizm, potrzeba ochrony macierzyństwa, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego i zdarzenia losowe.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	306	966
Sieroctwo	1	4
Bezdomność	6	6
Potrzeba ochrony macierzyństwa	13	68
Bezrobocie	275	931
Niepełnosprawność	91	224
Długotrwała lub ciężka choroba	116	285
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	49	204
Alkoholizm	21	48
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	8
Zdarzenia losowe	2	7

Tabela nr 13. Powody przyznania pomocy w 2012r. przez OPS Ćmielów

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie zajmuje się także wypłatą świadczeń rodzinnych, tj. zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłku rodzinnego, zasiłki i świadczenia pielęgnacyjne, a także zapomogi z tytułu urodzenia dziecka.

Rodzaj świadczenia	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego	1.362.894	1.255.408	1.216.627	1.402.156	1.312.637	1.155.729
Zasiłek pielęgnacyjny	342.873	364.599	419.067	490.365	539.478	567.171
Świadczenia pielęgnacyjne	100.380	106.428	103.784	169.399	253.379	374.054
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	62.000	66.000	63.000	64.000	46.000	43.000

Tabela nr 14. Wypłacone kwoty za poszczególne świadczenia OPS w latach 2007-2012

Do najpopularniejszych świadczeń należy: zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne.

W strukturze form pomocy w ramach zadań własnych OPS dominują zasiłki celowe i w naturze, natomiast w ramach zadań zleconych największe udziały stanowią świadczenia rodzinne, zasiłki stałe, okresowe oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Ponadto pracownicy ośrodka sprawują pieczę nad mieszkańcami samotnymi, niepełnosprawnymi poprzez opiekunki środowiskowe.

Oprócz świadczeń pieniężnych w postaci socjalnej, ośrodek w Ćmielowie we współpracy z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami, co rocznie pozyskuje żywność dla najuboższych z terenu gminy Ćmielów.

Rok	Wartość pozyskanych artykułów i przekazanych artykułów żywnościowych w zł.	Masa pozyskanych i przekazanych artykułów żywnościowych w kg.
2007	113.044,81	67.455,2
2008	111.827,34	47.293,4
2009	198.104,02	79.191,74
2010	174.882,08	51.046,72
2011	119.213,43	55.057,60
2012	145.399,61	43.380,64

Tabela nr 15. Wartość i masa pozyskanych artykułów żywnościowych w latach: 2007-2012 przez OPS Ćmielów

Pomoc społeczna nie jest nastawiona na samo rozwiązywanie problemów osób, czy rodzin, a sam poziom wsparcia winien być adekwatny do możliwości danych osób czy rodzin. Jednocześnie zbyt duży poziom wsparcia ogranicza inwencje i kreatywność osób do zmiany swojej sytuacji.

Cele:

- aktywizacja osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej
- pomoc osobom w trudnej sytuacji życiowej

2.10. Turystyka i sport

2.10.1. Turystyka

Gmina Ćmielów ze względu na swoje walory przyrodniczo – krajobrazowe, tradycje kulturowe i historyczne, posiada duże możliwości turystyczne.

Jednym z głównych kierunków rozwoju gminy jest wykorzystanie naturalnych walorów, obiektów i zabytków. Zbiornik wodny „TOPIOŁKI”, malownicze dorzecze Kamiennej oraz pobliski kompleks leśny umożliwia rozwój turystyki i wykorzystanie walorów przyrodniczych np. do wędrówek pieszych, konnych, wędkowania i spływów kajakowych. Usytuowanie gminy z dala od ośrodków wielkiego przemysłu sprawia, że środowisko naturalne gminy jest nieskażone i sprzyja rekreacji i aktywnemu wypoczynkowi. Atmosfera naturalnego środowiska, jaką stwarza rzeka Kamienna i jej dopływy w otoczeniu dużego kompleksu leśnego sprawiają, że jest wspaniałym miejscem rekreacji i wypoczynku docenianym przez całe rodziny. Liczne obiekty zabytkowe oraz atrakcje turystyczne np. „Żywe Muzeum Porcelany” sprzyjają rozwojowi sektora turystycznego, a tym samym wpływają na wzrost atrakcyjności turystycznej gminy.

Wyznaczono sześć głównych szlaków turystycznych związane z miejscami historyczno – zabytkowymi i kulturowymi występującymi na terenie miasta i gminy:

- Ćmielów (szosą w kierunku Borii) – Ruda Kościelna (zabytkowy kompleks dworski i kościół) – Stoki (dolina Kamiennej, odkrywki skalne, dawne figury i kapliczki przydrożne – przykłady rzeźby warsztatowej) – Podgórze (cmentarz wojskowy z I wojny światowej) – Wólka Lipowa – Tarłów (wysokiej klasy kościół barokowy z unikatową dekoracją stiukową zwaną „Tańcem śmierci”) - Ożarów (zabytkowy cmentarz żydowski) – Ćmielów (około 50 km).
- Ćmielów – Drygulec (pomnik polskich żołnierzy poległych w wyniku nalotu we wrześniu 1939 r.) – Ożarów – Przybysławice (zabytkowy kościół z XIX w., na cmentarzu grób rodziny Gombrowiczów) – Sobótka (zabytkowy kościół) – Sandomierz – Zawichost (dwa cenne obiekty sakralne) – Czyżów Szlachecki (zabytkowy pałac późno barokowy i kościół) – Ożarów – Ćmielów (około 85 km).
- Ćmielów – Ożarów – Bidziny (zabytkowy kościół barokowy) – Gierczyce (zabytkowy kościół barokowy) – Opatów (romańska kolegiata, kościół i klasztor bernardyński

z ciekawym wystrojem rzeźbiarskim, podziemna trasa turystyczna) – Buszkowice (pomnik Batalionów Chłopskich) – Ćmielów (około 43 km).

- Ćmielów – Bodzechów (resztki zabytkowego parku, kościół drewniany) – Ostrowiec Świętokrzyski (zabytkowy kościół) – Krzemionki Opatowskie (kopalnia neolityczna udostępniona do zwiedzania) – Boria – Ruda – Ćmielów (około 35 km).
- „Śladami Witolda Gombrowicza” (około 100 km): Ćmielów (Miejscowy Dom Kultury im. Witolda Gombrowicza prowadzi ośrodek dokumentujący życie i twórczość tego pisarza oraz organizuje wystawy tematyczne) – Ruda Kościelna (opisana została w „Pornografii”) – Tarłów – Potoczek (zabudowania dworskie należały kiedyś do Janusza Gombrowicza, brata Witolda, który tu przyjeżdżał na wakacje) – Bałtów – Krzemionki Opatowskie – Ostrowiec – Nietulisko – Doły Biskupie (znajduje się fabryka tektury wraz z osiedlem przyfabrycznym – unikatowy zabytek przemysłowy – założona przez Jana Gombrowicza, ojca pisarza, w 1904 r. i nazwana „Witulin” od imienia Witolda, gdyż dochody z niej miały stanowić zabezpieczenie finansowe pisarza) – Ostrowiec – Jacentów – Grocholice (Wszehświęte – zabytkowy kościół o gotyckiej bryle, w którym został ochrzczony Witold Gombrowicz. Zachował się stosowny zapis w „Księdze Urodzonych – Małoszyce (resztki parku i zabudowań dworskich; tu urodził się i spędził pierwszy okres życia autor „Ferdydurke”) – Grocholice - Bodzechów (resztki parku i zabudowań dworskich Kotkowskich. Matka pisarza pochodziła z tej rodziny; miejscowość ta często występuje w utworach W. Gombrowicza) – Ćmielów (z Ćmielowa przez Ożarów można dojechać do Przybysławic, gdzie na cmentarzu parafialnym znajduje się grób rodziny W. Gombrowicza).
- Dolina Kamiennej: Ćmielów – Denków – Ostrowiec – Nietulisko – Brody Iłżeckie (zalew) – Starachowice – Wąchock (romańskie opactwo cysterskie z XIII w. – Skarżysko (około 60 km).

Ponadto przez gminę Ćmielów przebiega również szlak rowerowy czarny – architektury obronnej o dł. całkowitej 500,5km na trasie którego znajduje się Ćmielowski zamek oraz Świętokrzyski Szlak Architektury Drewnianej, który przebiega przez m. Ruda Kościelna, gdzie położony jest kościół parafialny p.w. Zaślubin NMP z 1776 roku. (źródło: <http://www.swietokrzyskie.pl>, <http://www.drewniane.swietokrzyskie.travel>)

Społeczność miasta i gminy szczyli się przede wszystkim szlakiem zwanym „Śladami Witolda Gombrowicza” (około 100 km) – życie pisarza i jego rodziny związane były z miejscowościami położonymi na terenie gminy.

Na terenie gminy zaewidencjonowano 84 obiekty zabytkowe, a najcenniejsze – 25 obiektów wpisanych do rejestru Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach. Są to zarówno zespoły zabytkowe, jak i pojedyncze obiekty.

Lp.	Miejscowość	Obiekt
1.	Czarna Glina	Mogiła powstańców 1863 r., nr rej.: 494/A z 24.05.1993
2.	Ćmielów	Zespół kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP, 1509, XVII-XIX, nr rej.: 74/A z 20.05.1977
3.	Ćmielów	Kościół, nr rej.: 476 z 18.03.1957 oraz 637/A z 28.10.1971
4.	Ćmielów	Dzwonnica
5.	Ćmielów	Kostnica
6.	Ćmielów	Ogrodzenie z bramą
7.	Ćmielów	Cmentarz parafialny, nr rej.: 347/A z 14.06.1988
8.	Ćmielów	Zespół zamkowy, 1519-31, XVII, nr rej.: 338 z 4.12.1956, 440/A z 23.04.1967 oraz 75/A z 20.05.1977
9.	Ćmielów	Ruiny zamku z kaplicą
10.	Ćmielów	Budynek przedzamcza z wieżą bramową
11.	Ćmielów	Fortyfikacje ziemne
12.	Podgrodzie	Ruiny zamku (ślady wałów i fosy), XIV, nr rej.: 161/A z 16.06.1977
13.	Przeuszyn	Zespół dworski, nr rej.: 585/A z 11.12.1957 oraz 306/A z 27.05.1986
14.	Przeuszyn	Dwór
15.	Przeuszyn	Budynek gospodarczy
16.	Przeuszyn	Rządcówka
17.	Przeuszyn	Park
18.	Ruda Kościelna	Kościół par. p.w. Zaślubin Marii, drewn., 1769-76, nr rej.: 471 z 18.03.1957, 466/A z 15.04.1967 oraz 174/A z 16.06.1977
18.	Ruda Kościelna	Ogrodzenie cmentarza kościelnego, nr rej.: j.w.
20.	Ruda Kościelna	Ruda Kościelna Cmentarz rzym.-kat., poł. XIX, nr rej.: 592/A z 10.06.1988
21.	Ruda Kościelna	Zespół dworski, nr rej.: 297/A z 27.05.1986:
22.	Ruda Kościelna	Dwór
23.	Ruda Kościelna	Park, nr rej.: 589/A z 11.12.1957
24.	Ruda Kościelna	Mur otaczający park
25.	Ruda Kościelna	Gorzelnia, nr rej.: 277/A z 06.09.1983

Tabela nr 16. Wykaz obiektów z rejestru Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach dla gminy Ćmielów, źródło: GPONZ 2010-2013.

Ponadto na terenie gminy znajduje się wiele stanowisk archeologicznych w postaci kopaliny krzemienia, osad i cmentarzysk z epoki neolitu, brązu i wczesnego średniowiecza. Część z nich została wpisana do rejestru zabytków archeologicznych województwa

świętokrzyskiego. Oprócz wpisanych do rejestru zabytków, na terenie gminy stwierdzono ponad 50 stanowisk archeologicznych. Są to głównie osady i cmentarzyska. W większości znajdują się one w miejscowościach: Ćmielów, Ruda Kościelna, Podgrodzie, Krzczonowice, Wólka Wojnowska, Wojnowice, Glinka, Trębanów, Jastków i Grójec.

Szczególnie wysoką wartość pod względem konserwatorskim posiada osada „Gawroniec” w Ćmielowie. Barię prowadzenia prac konserwatorskich jest głównie strefa finansowa. Koszty przekraczają możliwości właścicieli bądź władających.

Turystycznym atutem gminy Ćmielów, oprócz atrakcji i obiektów jest niewątpliwie niewielka odległość od Sandomierza, będącego zespołem zabytkowym o randze Krajowej, bliskie położenie Rezerwatu Przyrodniczo-Archeologicznego „Krzemionki” oraz Bałtowa. Połączenie istniejących form ochrony przyrody, walorów przyrodniczo – kulturowych, wyrobów i produktów turystycznych pozwoli na opracowanie interesującej, regionalnej oferty turystycznej, a tym samym na pełniejsze wykorzystanie walorów historycznych gminy.

Niezbędny jest jednak rozwój infrastruktury turystycznej w terenie.

Bazę turystyczną na terenie gminy stanowi były hotel robotniczy Zakładów Porcelany, obecnie własność Spółdzielni Mieszkaniowej, dysponujący 28 miejscami noclegowymi, a także możliwość korzystania z noclegu i restauracji w domu weselnym „Gościna” w Smykowie. Brak jest obiektów o średnim standardzie świadczonych usług tj. hoteli i moteli. Ponadto niezadawalająca jest również liczba gospodarstw agroturystycznych, szczególnie w północnej części gminy, gdzie warunki przyrodnicze stwarzają szansę dla rozwoju agroturystyki. Gleby o słabej bonitacji nie gwarantują intensywnego rozwoju rolnictwa, ale za to atrakcyjne tereny leśne, malownicze starorzecza oraz odcinki rzeki Kamiennej stwarzają dogodne warunki do odpoczynku z dala od hałaśliwych szlaków komunikacyjnych.

Cele:

- **promocja walorów turystycznych gminy,**
- **poprawa bazy turystycznej,**
- **rozwój gospodarstw agroturystycznych,**
- **budowa i rozbudowa infrastruktury służącej turystyce.**

2.10.2. Sport

Na terenie Ćmielowa funkcjonuje klub sportowy – „Świt” Ćmielów. W klubie otwarto sekcję: piłki nożnej (dwie drużyny – juniorzy i seniorzy). Klub ma do dyspozycji obiekt

sportowy położony w Ćmielowie przy ul. Sportowej w otoczeniu kompleksu leśnego. Znajduje się tu Ośrodek Sportu, który służy nie tylko dla rozgrywek sportowych, lecz również do organizacji imprez artystycznych i kulturalnych. Powierzchnia obiektu wynosi ok. 4 ha, w obrębie, którego znajdują się:

- stadion z dwoma boiskami do piłki nożnej (niepełnowymiarowe) otoczone rzędami ławek,
- jedno boisko uniwersalne o nawierzchni asfaltowej do gry w koszykówkę i tenisa ziemnego
- budynek administracyjno – socjalny (biuro, szatnie)
- budynki gospodarcze na sprzęt
- scena – estrada, zadaszona z miejscami do siedzenia dla ok. 100 osób dla imprez na wolnym powietrzu.

Od początku działalności klubu przez szeregi sekcji piłki nożnej przewinęło się wiele młodzieży. Działalność klubu jest finansowana z dotacji z budżetu Gminy Ćmielów, lecz z uwagi na dość duże koszty utrzymania drużyn piłkarskich, otrzymane środki są niewystarczające.

Na terenie gminy funkcjonują również nieformalnie osiedlowe i wiejskie drużyny piłkarskie, co uwidacznia się przy organizacji imprez sportowych o zasięgu lokalnym np. rozgrywek „Puchar Burmistrza Ćmielowa”

Zaplecze sportowe na terenie gminy stanowi również hala sportowa przy Szkole Podstawowej nr 1 w Ćmielowie. Obiekt ten wybudowany w 2010 roku, o pełnowymiarowej płycie boiska do gry w piłkę ręczną (20mx40m) stanowi doskonale miejsce do uprawiania sportu po godzinach pracy szkoły. Ponadto w zapleczu hali stworzono siłownię oraz pomieszczenia do fitness.

W samym mieście młodzież ma możliwość korzystania z dwóch boisk niepełnowymiarowych (wielofunkcyjne i do gry w piłkę nożną) o nawierzchni sztucznej położonych przy Gimnazjum w Ćmielowie.

Duży problem stanowi niewystarczająca baza sportowa. Obecnie społeczeństwo oczekuje poprawy standardu i ilości obiektów sportowych. Zatem konieczna jest poprawa bazy służącej dla sportu i rekreacji.

Cele:

- **promocja sportu wśród młodzieży,**
- **poprawa bazy sportowo – rekreacyjnej,**
- **budowa boisk przyszkolnych, osiedlowych i wiejskich**

2.11. Kultura

Organizatorem i animatorem poczynań związanych z życiem kulturalnym w mieście i gminie jest Dom Kultury im. W. Gombrowicza w Ćmielowie. Dom Kultury jest samorządową instytucją kultury i służy do realizacji zadań gminy w zakresie:

- rozpoznawanie i koordynacja inicjatyw kulturalnych
- organizowanie zespołowego uczestnictwa w gminnych imprezach kulturalnych
- prowadzenie bieżącej informacji kulturalnej na terenie gminy
- edukacji kulturalnej i wychowanie przez sztukę
- popularyzacji książek i czytelnictwa.

Dom Kultury realizuje swoje zadania poprzez:

- organizację wystaw, koncertów, wycieczek i spotkań autorskich,
- organizację imprez rozrywkowych,
- prowadzenie pracowni artystycznej dla dzieci i młodzieży,
- tworzenie i upowszechnianie scenicznych programów artystycznych,
- organizowanie konkursów w różnych dziedzinach sztuki,
- organizowanie koncertów, przeglądów i festiwali,
- gromadzenie i prowadzenie księgozbioru i materiałów bibliotecznych,
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na zewnątrz oraz w czytelnii.

W placówce mieści się Miejska Biblioteka z dwoma oddziałami, Oddział dla Dzieci i Młodzieży, Oddział dla Dorosłych o księgozbiorze wielkości 29900 woluminów oraz czytelnia internetowa. Oprócz prowadzenia stałych kół zainteresowań, takich jak: koła: plastyczne, muzyczne, taneczne, klub akustyka i koło teatralne, dom kultury jest animatorem cyklicznych imprez plenerowych oraz okolicznościowych takich jak:

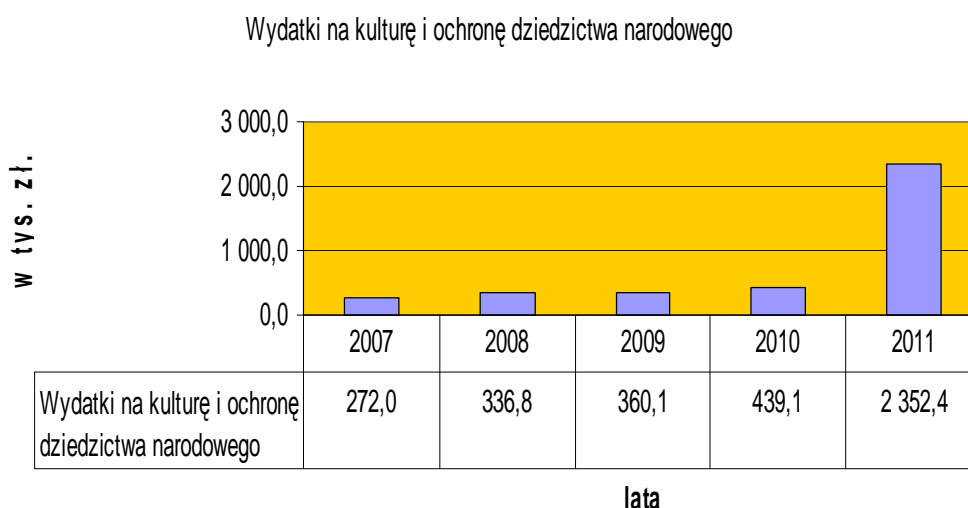
- Noc Świętojańska
- Dni Ćmielowa,
- Dzień Ceramika,
- Dożynki Gminne

oraz uroczystości państwowych, kościelnych, a także Ogólnopolskiego Konkursu Wokalnego „Ocalić od Zapomnienia”

Dom Kultury umożliwia również rozszerzanie pasji i doskonalenia talentów dla mieszkańców w formie zajęć zespołów: „Ćmielowiaczy” i Chór Środowiskowy „Jutrzenka”. Na terenie gminy funkcjonuje również zespół ludowy „Stocaneczka” oraz „Borianki”.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują tzw. świetlice środowiskowe. Mieszają się one zazwyczaj w stanicach Ochotniczych Straży Pożarnych i służą organizacji wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.

Wydatki z budżetu gminy na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w latach 2007-2011 przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 7. Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego. Dane z GUS

Pomimo coraz większych wydatków na kulturę w gminie, duży problem stanowi niewłaściwy stan techniczny i wyposażenie obiektów kultury, w tym również świetlic środowiskowych. Społeczeństwo oczekuje poprawy standardu i wyposażenia obiektów.

Cele:

- **kultywowanie tradycji regionalnych,**
- **podnoszenie rangi imprez kulturalnych,**
- **doposażenie i modernizacja placówek kulturowych,**
- **poprawa standardu obiektów kulturalnych,**
- **wspieranie działań organizacji pozarządowych o charakterze kulturalnych.**

2.12. Bezpieczeństwo

W Ćmielowie funkcjonuje Komisariat Policji – placówka Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Św., który dba o bezpieczeństwo publiczne w całej gminie. W komisariacie służbę pełni 4 funkcjonariuszy policji.

Na terenie gminy działa również Ochotnicza Straż Pożarna. Osiem zastępów mają swoją siedzibę w: Borii, Ćmielowie, Grójcu, Woli Grójeckiej, Wólce Wojnowskiej, Wojnowicach, Buszkowicach i Jastkowie. Dwie jednostki z Borii i Ćmielowa uczestniczą w Krajowym Systemie Ratownictwa.

Działalność OSP jest podstawowym wskaźnikiem aktywności społecznej gminy. Organizowanie się społeczności lokalnej do realizacji postawionych celów jest przykładem s tworzenia struktur społeczeństwa obywatelskiego. Na koniec 2012 roku liczba czynnych członków Ochotniczej Straży Pożarnej w całej gminie wyniosła 198 osób.

Cele:

- poprawa zaplecza technicznego i wyposażenia jednostek OSP,
- podnoszenie kwalifikacji strażaków ochotników,
- poprawa bezpieczeństwa w mieście – monitoring.

2.13. Infrastruktura

2.13.1. Transport i komunikacja

System komunikacji gminy tworzą szlaki komunikacyjne, do których zalicza się:

- drogę wojewódzką Nr 755 (Ostrowiec Św. – Ożarów)
- sieć dróg powiatowych o łącznej długości 67,8km,
- sieć dróg gminnych o łącznej długości 96km

Sieć drogowa tworzy układ koncentryczny z miastem Ćmielów, jako centralnym ośrodkiem na przecięciu poszczególnych kierunków komunikacyjnych. „Kręgosłup” komunikacji drogowej tworzy droga wojewódzka Nr 755 przebiegająca przez centrum miasta i przecinająca gminę na dwie części. Stan techniczny nawierzchni drogi wojewódzkiej jest niezadowolający. Wymaga wykonania kompleksowego remontu.

Z uwagi na ruch tranzytowy przebiegający tą drogą przez ciasne centrum miasta, należy przenieść ciężki ruch w południową część miasta i gminy w postaci budowy obwodnicy

miasta Ćmielów w ciągu drogi wojewódzkiej. Obecnie trwają prace nad opracowaniem koncepcji przebiegu obwodnicy.

W znacznie lepszym stanie technicznym są drogi powiatowe i gminne, które są sukcesywnie remontowane i przebudowywane. W celu poprawy bezpieczeństwa ruchu, jak również poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej należy dążyć do podnoszenia stanu technicznego dróg na całym obszarze gminy.

Komunikację zbiorową w gminie zapewnia Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A. z siedzibą w Ostrowcu Świętokrzyskim (komunikacja podmiejska), Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz prywatni przewoźnicy, którzy zapewniają komunikację na trasie Ostrowiec Św. – Ćmielów. Duża konkurencja ze strony przewoźników prywatnych sprawia, że zbiorcza komunikacja w mieście jest wystarczająca. Odwrotnie jest na terenach wiejskich oddalonych daleko od miasta. Połączenia te są mało rentowne, co przyczynia się do likwidacji regularnych linii.

Równolegle do drogi wojewódzkiej przebiega dwutorowa zelektryfikowana linia kolejowa nr 25 relacji Łódź Kaliska – Dębica o dł. - 7,8 km w granicach gminy. Sieć komunikacji kolejowej stanowi głównie obsługę zakładów przemysłowych położonych na terenie gminy Ostrowiec Św. i Ożarów. Obsługa pasażerska, z uwagi na niewielką liczbę podróży realizowana jest w bardzo znikomym stopniu.

Cele:

- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- modernizacja dróg,
- odciążenie centrum miasta z ciężkiego ruchu,

2.13.2. Telekomunikacja

Sieć telefoniczna zarówno przewodowa jak i komórkowa obejmuje całe miasto i z dużą część gminy. Operatorem telefonii stacjonarnej na terenie Ćmielowa jest Telekomunikacja Polska S.A. Dostęp do Internetu świadczony jest również za pomocą drogi radiowej i komórkowych sieci.

Teren gminy pokryty jest zasięgiem wszystkich operatorów sieci telefonii komórkowej, działających na terenie Polski.

Obecnie trwają prace projektowe nad budową światłowodu z dwoma stacjami, jedną w Ćmielowie, która docelowo będzie obsługiwać południowy teren gminy oraz drugiej położonej w Magoniach (teren gm. Bodzechów) dla obsługi północnej części gminy Ćmielów.

Cele:

- **poprawa dostępu mieszkańców do Internetu szerokopasmowego.**

2.13.3. Zaopatrzenie w ciepło i gospodarka mieszkaniowa

W 2010 roku w gminie Ćmielów istniało 2557 budynków mieszkalnych, z tego 946 na terenie miasta i 2794 mieszkań. Osoby fizyczne stanowią największą grupę właścicieli zasobów mieszkaniowych. W ich posiadaniu jest 2558 mieszkań. Większość budynków mieszkalnych znajduje się na wsi (63%). Zasoby mieszkaniowe administrowane przez Spółdzielnię wynosiły 172 mieszkania.

Na terenie gminy zorganizowane systemy ciepłownicze posiadają jedynie budynki gminne i spółdzielnie mieszkaniowe. Brak jest komunalnych kotłowni. Domy ogrzewane są węglem i drewnem. Nieliczne budynki ogrzewane są olejem opałowym, energią elektryczną czy gazem. Przyczyną tego stanu są dość wysokie ceny tych paliw, a także możliwości pozyskiwania na terenie gminy (lesistość gminy wynosi prawie 30,9% całkowitej powierzchni gminy - GUS, 2010).

Gospodarstwa domowe jednorodzinne zaopatrywane są w ciepło przez indywidualne kotłownie opalane drewnem, węglem, co wpływa niekorzystnie na zanieczyszczenie środowiska.

Cele:

- **termomodernizacja budynków publicznych z uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii.**

2.13.4. Zaopatrzenie w gaz

Na terenie gminy istnieje czynna sieć gazowa. Przez teren Miasta i Gminy Ćmielów przebiega gazociąg wysokoprężny Ø 300 CN 40 Sandomierz – Ostrowiec Świętokrzyski.

Długość sieci gazowej w gminie Ćmielów wynosi 9572m, a ilość odbiorców wynosi 604 gospodarstwa.

Przez teren gminy Ćmielów przebiega gazociąg wysokopiętny o średnicy 300 CN 40 Sandomierz - Ostrowiec Świętokrzyski. Sieć rozdzielcza gazowa ma długość 61,821 km – 1113 przyłączy.

Stopień zgazyfikowania gminy wynosi ok. 70% - gazociąg rozprowadzony jest na terenie miejscowości:

Miejscowość	Ilość odbiorców indywidualnych	Ilość odbiorców zbiorowych	Inni odbiorcy	Średnica sieci	Długość sieci
m. Ćmielów	540	45	19	65/50/40/3225/80	9572 m
Brzóstowa	135	-	3	65/50/40/32/25	8428 m
Grójec	77	-	-	65	5349 m
Wola Grójecka	24	-	-	-	-
Piaski Brzostowskie	117	-	-	65/50/40/32/25	7431 m
Jastków	42	-	-	50/32/20	4213 m
Wólka Wojnowska	39	-	1	32/20/50	2777 m
Wojnowice	10	-	-	40	2498 m
Buszkowice	29	-	1	65/50/32/25	5617 m
Glinka	6	-	-	32	1545 m
Trębanów, Krzczonowice	49	-	-	90/35/63/40/32	10453 m

Tabela nr 17. Wykaz miejscowości wraz z siecią gazową (Źródło: III Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ćmielów)

2.13.5. Elektroenergetyka

Przez teren gminy Ćmielów przebiegają linie 110 kV i 1 linia 400 kV, a dostawcą energii elektrycznej jest PGE Dystrybucja S.A. Gmina jest praktycznie w 100% zelektryfikowana. Roczne zużycie energii w gminie wynosi ok. 1770MWh. W 2011 roku zużycie energii przez jednego mieszkańca w gminie wyniosło ok. 544,5 kWh rocznie, natomiast roczne zużycie energii elektrycznej na odbiorcę kształtowało się na poziomie 1445,8 kWh (dane GUS za 2011 rok).

Dość dużą ilość energii pochłania oświetlenie uliczne w gminie. Zamontowanych jest ponad 940 punktów oświetleniowych o mocy od 70 – do 250W. Gmina, jak i zakład energetyczny sukcesywnie wymienia stare oprawy na energooszczędne. W ramach inwestycji, co roku jest prowadzona również rozbudowa oświetlenia ulicznego.

Cel.

- **zmniejszenie ilości zużycia konwencjonalnej energii elektrycznej,**
- **modernizacja oświetlenia ulicznego,**
- **zastosowanie odnawialnych źródeł energii do wspomaganie oświetlenia ulicznego.**

2.13.6. Zaopatrzenie w wodę

Zasoby wód powierzchniowych, z uwagi na znikomą wielkość oraz wysoki stopień zanieczyszczenia nie mogą być źródłem wody pitnej dla systemów wodociągowych, zaopatrujących mieszkańców na terenie gminy. Jako źródła wody pitnej mogą być wykorzystane wyłącznie zasoby wód podziemnych. Zaopatrzenie w wodę realizowane jest z trzech ujęć, z których woda nie jest uzdatniana zlokalizowanych w:

- Ćmielowie - 2 studnie o wydajności 72 m³/h i 60 m³/h (łącznie 3.168 m³/dobę), posiadają wyznaczone strefy ochrony pośredniej,
- Rudzie Kościelnej - 1 studnia o wydajności 74,3 m³/h,
- Wiktorynie - 1 studnia 6,2 m³/h.
- Czarna Gлина – 1 studnia o wydajności 9,2m³/h.

Sieć wodociągowa znajduje się we wszystkich sołectwach gminy i ma długość 111,3 km. Przyłącza wodociągowe na terenie gminy mają łączną dł. rzędu 50 km, a liczba gospodarstw podłączonych do sieci wynosi 2135. Stopień zwodociągowania gminy wynosi 97%.

Z uwagi na występowanie wód poziomu jurajskiego oraz położenie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 420 Ostrowiec – Wierzbica, jakość wód jest dobrej jakości. Wody te występują w klasie Ib i II i spełniają wymagania norm wody pitnej.

Należy stwierdzić, że istnieje potrzeba modernizacji istniejącej sieci wodociągowej i ujęć wodnych.

Cele:

- **modernizacja sieci wodociągowej i ujęć wód**

2.13.6. Kanalizacja

Gmina Ćmielów nie posiada komunalnej oczyszczalni ścieków. W latach 2005-2006 wybudowano kolektor sanitarny z odprowadzeniem ścieków przez gminę Bodzechów do oczyszczalni ścieków w Ostrowcu Świętokrzyskim. Obecnie trwa proces podłączania użytkowników i rozbudowa sieci.

Zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Świętokrzyskiego nr 29/2005 z dnia 6 maja 2005r. ws. wyznaczenia aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski (Dz. Urz. Woj. Świąt. Nr 97, poz. 1245) ustanowiono Aglomerację Ostrowiec Św., w skład, której z terenu gminy Ćmielów zostały zaliczone następujące miejscowości:

- Ćmielów,
- Brzóstowa,
- Piaski Brzóstowskie,
- Grójec,
- Wola Grójecka,
- Jastków,
- Wojnowice,
- Wólka Wojnowska
- Krasków.

Z tych terenów ścieki bytowo – gospodarcze mają być kierowane do oczyszczalni w Ostrowcu Św. zgodnie z ustaleniami Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Wybudowana sieć zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej wynosi ok. 23km, a liczba przyłączy to: 447szt. Rocznie za pomocą sieci kanalizacyjnej odprowadzane jest 51.800,00m³ ścieków do oczyszczalni w Ostrowcu Św. Szacuje się, że z tego rodzaju kanalizacji korzysta ok. 1560 osób.

Ponadto na terenie Zakładów Porcelany Ćmielów znajduje się biologiczno - mechaniczna oczyszczalnia ścieków.

W gminie na koniec 2012 roku zinwentaryzowano 1321 zbiorników bezodpływowych, w których czasowo gromadzone są ścieki pochodzące z zabudowy mieszkaniowej, jak i obiektów użyteczności publicznej. Problemem jest ich stan techniczny - większość nie spełnia wymogów szczelności.

Poza terenami cennymi przyrodniczo oraz wchodzącymi w skład aglomeracji istnieje możliwość budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, jako alternatywy dla sieci

kanalizacyjnej. Ten rodzaj gospodarki ściekowej jest coraz bardziej popularny. Barrierami są nadal dość wysokie koszty zakupu urządzeń oraz koszty ich użytkowania.

Cele:

- **rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w gminie,**
- **budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,**
- **budowa lokalnych oczyszczalni ścieków,**

2.13.7. Gospodarka odpadami

Gmina nie posiada zlokalizowanego na własnym terenie składowiska odpadów komunalnych. Ze względu na warunki hydro- geologiczne (GZWP 420 i UZP), cenne przyrodniczo tereny (Dolina Rzeki Kamiennej) oraz gleby wysokich klas bonitacyjnych, na terenie gminy nie ma możliwości zlokalizowania składowiska odpadów niebezpiecznych lub innych niż niebezpieczne.

Systemem odbioru odpadów komunalnych jest objęta cała gmina. Do 30 czerwca 2013 roku do odbioru odpadów komunalnych zmieszanych z terenu gminy upoważniony jest: Samorządowy Zakład Wodociągów i Gospodarki Komunalnej w Ćmielowie, natomiast odbiorem odpadów selektywnych (szkło i plastik) zajmuje się REMONDIS Sp. z o.o. Oddział Ostrowiec Św.

Selektywna zbiórka odpadów komunalnych (szkło i plastik) prowadzona jest we wszystkich miejscowościach w gminie poprzez rozstawienie pojemników typu „dzwon” o poj. 1,5m³.

Ilość zebranych odpadów z terenu gminy co rocznie spada, jeszcze w 2011 roku całkowita ilość odpadów zebranych wyniosła: 754,3Mg, w tym: niesegregowane odpady to 577,2Mg, a w 2012 roku ilość tych odpadów spadła do 615,3Mg, w tym 437,3Mg niesegregowane. Zjawisko to nie jest związane bynajmniej ze wzrostem świadomości ekologicznej mieszkańców. Obecny system zbiórki odpadów nie wymusza na mieszkańcach oddawania odpadów komunalnych. Po pierwszym lipca 2013 roku, to gmina przejmie na siebie obowiązki odbioru odpadów, a właściciele nieruchomości będą regulować należności z tego tytułu niezależnie od ilości odstawionych pojemników.

Ponadto od 2010 roku gmina realizuje **program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Ćmielów na lata 2010-2032**. W ramach programu wyroby zawierające azbest z terenu gminy Ćmielów są bezpłatnie odbierane od

mieszkańców i utylizowane. W 2011 roku z tej formy pomocy skorzystało 27 gospodarstw, a 14 gospodarstw w 2012 roku

Cele:

- propagowanie ekologicznych postaw poprzez selektywną zbiórkę odpadów,
- tworzenie punktów selektywnej zbiórki odpadów,

2.14. Zasoby przyrodnicze i środowiskowe

Według podziału fizyczno – geograficznego J. Kondrackiego (1977), teren gminy położony jest w obrębie Prowincji Wyżyny Małopolskiej, Podprowincji – Wyżyny środkowomałopolskiej, Makroregionu Wyżyny Kielecko – Sandomierskiej, Mezoregionów: Podgórze Iłżeckiego (północna część gminy) i Wyżyny Sandomierskiej (południowa część gminy).

W morfologii terenu wyróżniają się dwie zasadnicze części – północna (regionu Wyżyny Iłżeckiej) i południowa (region Wyżyny Opatowskiej). Część północna to wysoczyzna zbudowana ze skał węglanowych jurajskich i osadów związanych z działalnością rzeki Kamiennej. W rzeźbie terenu wyróżnia się dolina Kamiennej w rejonie Ćmielowa, płaska i szeroka (około 1,5 km), ulega zwężeniu ku północy do około 600 m, z wyraźną krawędzią wysokości kilkudziesięciu metrów.

Rzeka Kamienna wpływająca na teren gminy od zachodu płynąc w kierunku wschodnim, gwałtownie zmienia bieg w kierunku północnym (strefa dyslokacji tektonicznej). Licznie w tym rejonie występujące doliny boczne oraz wydmy nie są widoczne w morfologii, maskują je kompleksy leśne. W rzeźbie terenu wyróżniają się wyrobiska o głębokości do 8,0m związane z eksploatacją wapieni i kruszyw.

Wyżynę Opatowską budują kilkunastometrowej grubości lessy, w których powstały liczne erozyjne formy urozmaicające rzeźbę terenu: doliny cieków Trębanówka, Przepaść, a także wąwozy i jary o prawie pionowych ścianach i znacznych głębokościach.

Specyficzna rzeźba terenu oraz utwory ją tworzące (lessy, skały ilaste) sprzyjają powierzchniowym ruchom masowym. Na terenie gminy znajdują się dwa osuwiska w Podgrodziu i Grójcu.

Deniwelacje terenu gminy sięgają 87 m. Najniższy punkt (dno doliny Kamiennej) w miejscowości Wyżykowczyzna znajduje się na wysokości około 152 m n.p.m., najwyższym w miejscowości Kolonia Trębanów na wysokości około 239 m n.p.m.

Obszar gminy według W. Okłowicza leży w obrębie lubuskiego wyżynnego regionu klimatycznego, charakteryzującego się przewagą wpływów kontynentalnych o dużych rocznych amplitudach temperatur, późnej i krótkiej wiosnie, długim lecie, długiej i chłodnej zimie. Lasy łagodzą dobowe ekstrema temperatury, modyfikują warunki „wietrzne” w ich otoczeniu przez ograniczenie prędkości i siły wiatru.

Naturalny system powiązań ekologicznych na terenie gminy tworzą:

- ekosystemy leśne, zajmujące powierzchnię 3676 ha w północnej części gminy, co stanowi około 31,2% ogólnej powierzchni, dominują bory mieszane z sosną i dębem szypułkowym,
- ekosystemy dolin rzecznych i łąkowe, występują głównie w dolinie rzeki Kamiennej i jej dopływów, które w większości znajdują się na terenach zawilgoconych tworząc bogate florystyczne zespoły,
- ekosystemy wodne, tworzą je wody płynące i oczka wodne, starorzecze w obrębie doliny kamiennej z charakterystycznymi zbiorowiskami roślinności,
- ekosystemy muraw i zarośli kserotermicznych – unikalne zbiorowiska roślinności charakterystyczne dla gleb suchych, ciepłych, zasobnych w węgiel wapnia

Na podstawie „Inwentaryzacji przyrodniczej” BULiGL Przemysł 1995 rok, stwierdza się występowanie na terenie gminy wielu gatunków roślin objętych ochroną całkowitą i częściową. Zinwentaryzowano kilkadziesiąt stanowisk tych roślin oraz gatunków bardzo rzadkich, głównie w obrębie kompleksów leśnych. Na obszarze gminy stwierdzono występowanie również miejsca gniazdowania rzadkich gatunków ptaków, między innymi kraski, kobuza, pustulki.

Brak na terenie gminy ośrodków wielkiego przemysłu sprawia, iż środowisko naturalne jest w dobrym stanie. Zanieczyszczenia lokalne dotyczą głównie braku wystarczającej długości sieci kanalizacji sanitarnej (nieszczelne zbiorniki bezodpływowe) oraz zanieczyszczenie powietrza z kotłowni i pieców grzewczych.

W krajobrazie gminy można wyróżnić dwie zasadnicze części. Południowa sięgająca po Ćmielów jest wysoczyzną lessową o zróżnicowanej rzeźbie terenu. Występują tutaj charakterystyczne dla terenów podatnych na erozję liczne wąwozy, parowy i dolinki o stromych zboczach. Część z nich jest zakrzewiona lub zadrzewiona lub pokryta roślinnością

ciepłolubną tworząc ciekawe akcenty w krajobrazie. Największą najbardziej malowniczą formę stanowi dolina Trębanówki, Przepaści i sieci bezimiennych cieków od Drzenkowiec przez Przeuszyn do ujścia Kamiennej.

Północna część gminy posiada nieco mniej form geomorfologicznych, nie zmniejsza to jej walorów krajobrazowych. Płynąca w tej części Kamienna tworzy malownicze meandry oraz starorzecza. Na prawym brzegu jej doliny odsłaniają się wapienie jurajskie. Szczególnie urokliwe są okolice Podgrodzia, gdzie znajduje się stroma krawędź o wysokości kilkudziesięciu metrów oraz ruiny kamiennego XIV – wiecznego zamczyska. Uzupełnienie stanowią kompleksy leśne o dużym zróżnicowaniu gatunkowym oraz doskonale komponujące się z otaczającym drzewostanem ściany skalne.

Walory naturalne, zabytki kultury materialnej sprawiają, iż teren gminy jest atrakcyjny krajobrazowo, tym samym turystycznie.

Sieć rzeczna gminy jest bardzo uboga. Tworzy ją rzeka Kamienna (ciek II rzędu), będąca lewobrzeżnym dopływem Wisły oraz jej prawobrzeżny dopływ – Przepaść z Trębanówką (lewobrzeżny dopływ). Ponadto teren gminy odwodniony jest przez sieć bezimiennych cieków. Na odcinku od Przepaści do północnej granicy gminy Kamienna płynie korytem wciętym w spękane i skrasowiałe węglanowe utwory jury, gdzie traci w wyniku infiltracji znaczne ilości wody. Wody stojące na terenie gminy to głównie starorzecze Kamiennej oraz niewielkie oczka wodne.

Rzeka Kamienna na odcinku przepływającym przez teren gminy, aż do ujścia prowadzi wody pozaklasowe głównie pod względem fizyko – chemicznym oraz odcinkowo pod względem bakteriologicznym. (źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy).

Zagrożenie dla wód rzeki stanowi niewielki poziom skanalizowania gminy, nieszczelne zbiorniki bezodpływowe na ścieki, jak również środki ochrony roślin i nawozy stosowane w rolnictwie.

W ustawie o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2013r., poz. 627 ze zm.) zostały wymienione następujące formy ochrony przyrody:

- ♦ **parki narodowe** – obszary o szczególnych szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe”

- ◆ **rezerwy przyrody** – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, zwierząt i grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.
- ◆ **parki krajobrazowe** – obszary tworzone są ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe terenów, w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.
- ◆ **obszary chronionego krajobrazu** – obszary chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, o różnej wielkości, zwykle rozległe, obejmujące pełne jednostki środowiska naturalnego takie jak doliny rzeczne, kompleksy leśne, ciągi wzgórz, pola wydmowe, torfowiska. Obszary chronionego krajobrazu są przeznaczone głównie na rekreację i pełnią funkcje korytarzy ekologicznych.
- ◆ **obszary Natura 2000**, w których wyróżniamy:
 - ◆ **obszary specjalnej ochrony ptaków** - tereny wyznaczone do ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków, w którego granicach ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju (OSO) .
 - ◆ **specjalne obszary ochrony siedlisk** – tereny utworzone w celu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków. Obszary te przyczyniają się do zachowania lub odtworzenia stanu właściwej ochrony siedliska przyrodniczego lub gatunku i zachowania różnorodności biologicznej w obrębie danego obszaru.
- ◆ **pomniki przyrody** - pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.
- ◆ **stanowiska dokumentacyjne** - ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.
- ◆ **użytki ekologiczne** - zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne

i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt, i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

♦ **zespoły przyrodniczo-krajobrazowe** – są to fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe i estetyczne. Zespoły wyznacza się w celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego, dla zachowania jego wartości przyrodniczych, kulturowych i estetycznych.

♦ **ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów** - prawny sposób zabezpieczenia rzadko występujących na terenie kraju lub państw członkowskich Unii europejskiej rzadkich endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk.

Na terenie gminy Ćmielów według materiałów zawartych w rejestrze form ochrony przyrody RDOŚ Kielce oraz informacji zawartych na stronach: gdos.gov.pl występują następujące formy ochrony przyrody:

♦ **Rezerwat przyrody „Krzemionki Opatowskie”** położony w gminie Bodzechów i Ćmielów tj. w części miejscowości Stoki Stare. Utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa 27.06.1995 r. (M. P. Nr 33, poz. 396), powierzchnia rezerwatu na terenie gminy wynosi 16,01 ha (całość 378,81ha). Rezerwat utworzono w celu zachowania ze względów naukowych, dydaktycznych i historycznych rzadkich i chronionych gatunków roślin oraz kopalin krzemienia pasiastego. Obejmuje pole górnicze z okresu od 1 połowy III tysiąclecia p.n.e. do około 1200 roku p.n.e.

♦ **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk (SOO) – obszar Natura 2000 „Dolina Kamiennej” PLH 260019.** Obszar o powierzchni 2731,88ha położony jest w obrębie mezoregionu Przedgórze Iłżeckie stanowi korytarz ekologiczny o randze krajowej. Teren ostoi stanowi dolina Kamiennej, która jest równiną o wysokościach rzadko przekraczających 200 m. Od Ćmielowa Kamienna wykorzystuje zagłębienie uskoku i płynie w kierunku północnym. Na tym odcinku tworzy ona dwa malownicze przełomy, jeden w Podgrodziu, a drugi w Bałtowie. Dolina rzeki obfituje w starorzecza i zastoiska. W dolinie dominują rozległe łąki o zmiennym uwilgotnieniu, a także łągi, zarośla wierzbowe, trafiają się także torfowiska niskie. Dolina Kamiennej stanowi korytarz ekologiczny o randze krajowej. W

obszarze tym stwierdzono występowanie kilkanaście typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Do najcenniejszych należą murawy kserotermiczne, łąki o różnym stopniu uwilgotnienia, grądy i starorzecza. Na murawach kserotermicznych występuje wiele rzadkich i zagrożonych w skali kraju gatunków, np. ostnica powabna, ostnica Jana, turzyca stopowata, kosaciec bezlistny. Stwierdzono również występowanie obuwika pospolitego, który wymieniony jest w II załączniku Dyrektywy Siedliskowej. Ostoja posiada także znaczne walory krajobrazowe, zwłaszcza w odcinkach przełomowych doliny Kamiennej z licznymi odsłonięciami skalnymi, jaskiniami oraz głębokimi wąwozami. W obszarze występuje kilkanaście gatunków zwierząt wymienionych w II załączniku Dyrektywy Siedliskowej. Ssaki takie jak: bóbr, wydra, nocek duży, czy mopek, płazy takie jak: traszka grzebieniasta, kumak nizinny, ryby: boleń, owady: trzepla zielona, modraszek telejus, czerwończyk nieparek i pachnica dębowa.

W Dolinie Kamiennej stwierdzono również rzadkie gatunki ptaków jak orlik krzykliwy, czy krwawodziób, a także gatunki zwierząt, między innymi: smukwa kosmata, modliszka zwyczajna i gniewosz plamisty.

◆ **Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Zbocze doliny rzeki Kamiennej”** – utworzony Rozporządzeniem Wojewody Świętokrzyskiego Nr 18/2002 z dn. 19.02.2002r. Celem jest ochrona fragmentu krajobrazu naturalnego i kulturowego ze względu na walory widokowe i estetyczne. Położony w okolicy miejscowości Podgrodzie, figuruje w rejestrze RDOŚ pod numer Z-006. Na w/w obszarze ochronie podlega wschodnie zbocze doliny rzeki Kamiennej zbudowane z wapieni górnourajskich ze stanowiskami roślinności kserotermicznej wraz z ruinami średniowiecznej budowli warownej. Obszar zajmuje powierzchnię 8,70 ha.

◆ **Pomnik przyrody żywej – Robinia akacja** położona w m. Przeuszyn (nr rejestru 474) utworzona zarządzeniem wojewody tarnobrzeskiego Nr 34 z dnia 30 grudnia 1988 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Tarnobrzeskiego Nr 1 z dnia 10 stycznia 1989 r., poz. 2).

Ponadto teren gminy Ćmielów graniczy z następującymi obszarami chronionymi:

◆ **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk (SOO) –obszar Natura 2000 „Krzemionki Opatowskie PLH260024.** Obszar położony jest w obrębie mezoregionu Przedgórze Iłżeckie i zajmujący 691,24ha powierzchni. Obejmuje on teren rezerwatu Krzemionki Opatowskie oraz bory sosnowe i mieszane, grądy, a także murawy kserotermiczne. Na obszarze nie występują ciek wodne ani zbiorniki. Na obszarze stwierdzono występowanie 3 typów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Występują tu gatunki zamieszczone w

Polskiej Czerwonej Księżde roślin: wawrzynek główkowy, wiśnia karłowata, kostrzewa ametystowa, buławnik czerwony. Stwierdzono występowanie 2 gatunków roślin z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, są to obuwik pospolity i dzwonecznik wonny.

W obszarze występują gatunki ptaków z I Załącznika Dyrektywy Rady 79/409.EWG: dzięcioł białoszyi, dzięcioł średni, dzierzba gąsiorek, lerka (skowronek borowy) i jarzębatka.

♦ **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej** – położony w północnej części województwa świętokrzyskiego. Zajmuje powierzchnię 733,76 km². Obejmuje część Puszczy Iłżeckiej, oraz dorzecza Kamiennej. Obszar utworzony został rozporządzeniem wojewody kieleckiego z dnia 29 września 1995 W skład obszaru wchodzi tereny gmin: Bałtów, Bodzechów, Brody i Kunów. Częściowo również gmin: Mirzec, Skarżysko Kościelne, Suchedniów, Waśniów oraz Wąchock Obszar ten posiada zróżnicowaną roślinność. Na terenie obszaru występuje kilka rezerwatów przyrody takich jak Ulów, Modrzewie, Krzemionki Opatowskie, Skały pod Adamowem i Skały w Krynkach. Najważniejszą funkcją obszaru chronionego krajobrazu Doliny Kamiennej jest ochrona wód podziemnych i powierzchniowych oraz zachowanie korytarza ekologicznego przez Dolinę Kamiennej.

W czasie realizacji planowanych przedsięwzięć, w przypadku stwierdzenia ewentualnych miejsc gniazdowania ptaków lub miejsc lęgowych, należy je odpowiednio zabezpieczyć lub przenieść po uzgodnieniu z właściwym organem, lub nanieść zmiany w projektach w celu ominięcia siedlisk czy lęgówisk. Również w przypadku stwierdzenia obecności stanowisk roślin chronionych, inwestor zobowiązany jest do uzyskania stosownych zezwoleń na odstępstwa od zakazów niszczenia siedlisk gatunków lub okazów gatunków, wydawanych w trybie art. 56 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (T.j. Dz. U. z 2013r., poz. 627 z późn. zm.)

Cele:

- **ochrona środowiska naturalnego,**
- **utworzenie ścieżek dydaktycznych.**

3. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIASTA I GMINY ĆMIELÓW

Przeprowadzenie analizy SWOT jest jednym z czynników umożliwiających podjęcie prawidłowej decyzji na podstawie posiadanych zasobów. Analiza umożliwia usystematyzowanie korzystnych i niekorzystnych cech gminy, jak i potencjalne szanse i zagrożenia występujące w otoczeniu, które mogą mieć wpływ na przyszłość gminy i jej mieszkańców. Przeprowadzenie analizy jest niezbędną czynnością do prawidłowej oceny sytuacji gminy.

Analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów życia społeczno – gospodarczego gminy Ćmielów i została rozbita na następujące grupy tematyczne:

- położenie gminy
- strefa społeczna
- środowisko przyrodnicze
- gospodarka wodno – ściekowa
- gospodarka odpadami
- rolnictwo
- drogi i komunikacja
- turystyka, sport i rekreacja
- szkolnictwo, kultura i zabytki
- możliwości rozwoju gospodarczego

POŁOŻENIE GMINY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">- korzystne położenie gminy w sąsiedztwie dużego ośrodka miejskiego i przemysłowego oraz przy ważnym szlaku kolejowym,- dogodne połączenia komunikacyjne z innymi ośrodkami,- przebieg ważnego odcinka drogi wojewódzkiej,- występowanie wielu zabytków oraz	<ul style="list-style-type: none">- występowanie słabych gleb w północnej części gminy,- słabe wykorzystanie zasobów naturalnych.

atrakcyjne położenie pod względem przyrodniczym, - wysoki wskaźnik bonitacji gleb w południowej części gminy.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
- aktywność i skuteczność w pozyskiwaniu środków z zewnętrznych źródeł - atrakcyjne tereny osiedleńcze	- brak skutecznej polityki regionalnej aktywizującej obszary o małym przemyśle.
STREFA SPOLECZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- dobry dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej, - dostateczna ilość placówek oświatowych, - aktywna działalność Ochotniczych Straży Pożarnych i Domu Kultury - prężne działanie ośrodka pomocy społecznej	- ujemne saldo migracji, - wysoki udział w strukturze wiekowej ludności w wieku poprodukcyjnym, - ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego, - wysoki wskaźnik bezrobocia, - coraz mniejsza liczba podmiotów gospodarczych w gminie, - niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych, - wzrost zagrożeń patologiami społecznymi (alkoholizm, narkomania).
SZANSE	ZAGROŻENIA
- systematyczne polepszanie usług oświatowych, - reforma służby zdrowia, - stwarzanie korzystnych warunków dla funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw, - powstawanie nowych miejsc pracy w obsłudze turystycznej, - aktywizacja bezrobotnych.	- patologiczne skutki długotrwałego bezrobocia, - mało skuteczne formy aktywizacji bezrobotnych, - zmniejszający się przyrost naturalny, - odpływ młodych wykształconych osób poza teren gminy, - zubożenie społeczeństwa.
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- dobrze rozwinięte zasoby fauny i flory, - wysoka przydatność środowiska przyrodniczego w produkcji żywności ekologicznej, - brak uciążliwego dla środowiska przemysłu, - wyznaczenie granic obszaru chronionego Natura 2000 – Dolina Kamiennej, - położenie na terenie gminy części rezerwatu Krzemionki, - duże tereny leśne w północnej części gminy, - brak wysypiska śmieci i komunalnej oczyszczalni ścieków na terenie gminy.	- niedostateczna świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska i gospodarowania środkami ochrony roślin w rolnictwie, - niski poziom wiedzy ekologicznej, - małe wykorzystanie alternatywnych źródeł energii,

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - realizacja inwestycji proekologicznych, - rewitalizacja zdegradowanych obszarów, - współpraca z ośrodkami naukowymi w zakresie działań ochrony środowiska, - wprowadzenie nowych zasad gospodarki odpadami. 	<ul style="list-style-type: none"> - słabe zabezpieczenie przeciwpowodziowe rzeki Kamiennej, - brak wystarczających środków finansowych na wdrożenie rozwiązań techniczno - organizacyjnych w zakresie ochrony środowiska, - zbyt wolno kształtowana świadomość ekologiczna społeczeństwa, - słabe zabezpieczenie obszarów chronionych przed ich degradacją, - wysoki stopień zanieczyszczenia rzek przepływających przez teren gminy.
GOSPODARKA WODNO –ŚCIEKOWA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - duże zasoby wód podziemnych, - dobrze rozbudowana sieć wodociągowa. 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczny poziom skanalizowania gminy, - bardzo mała ilość przydomowych oczyszczalni ścieków, - nieregulowany system odbioru nieczystości z zbiorników bezodpływowych, - potrzeba modernizacji części sieci wodociągowej, - bardzo słabo rozwinięty system kanalizacji deszczowej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość dofinansowania realizacji projektów budowy kanalizacji i przydomowych oczyszczalni ścieków ze środków krajowych (fundusz) i Unii Europejskiej, - realizacja rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnych oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające środki finansowe gminy, - awarie w systemach kanalizacyjnych i wodociągowych, - słaba edukacja w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi.
GOSPODARKA ODPADAMI	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - posiadanie własnego zakładu budżetowego: Samorządowy Zakład Wodociągów i Gospodarki Komunalnej w Ćmielowie, - wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (szkło i plastik), - likwidacja dzikich wysypisk - wywóz odpadów poza granice gminy (brak gminnego składowiska odpadów) 	<ul style="list-style-type: none"> - bardzo mała świadomość mieszkańców w zakresie segregacji odpadów, - brak nowoczesnej infrastruktury i nowoczesnego sprzętu, - zbyt małe nakłady na rozwój systemów gospodarki odpadami.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Ćmielów

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - zmiany systemowe w zakresie gospodarki odpadami (ustawowe), - wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, - monitorowanie stanu czystości gminy i likwidacja „dzikich” wysypisk, - utworzenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak wystarczających środków na realizację zadań z zakresu gospodarki odpadami, - niekorzystne zjawiska społeczne przejawiające się niskim poziomem świadomości ekologicznej społeczeństwa.
ROLNICTWO	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - stosunkowo dobry wskaźnik bonitacji gleb w południowej części gminy, - rozwój produkcji zdrowej żywności, - rozwój przetwórstwa żywności – dobra lokalizacja gminy i rynku zbytu 	<ul style="list-style-type: none"> - duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych, - duże zróżnicowanie gleb, - słaby dostęp do pozarolniczych miejsc pracy, - niska zamożność rolników, - monofunkcyjność wsi.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój agroturystyki na północnym terenie gminy, - scalanie gospodarstw o najniższych powierzchniach, - rozwój działalności pozarolniczej - dostępność funduszy UE 	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne zmiany demograficzne związane z migracją - coraz mniejszy rynek zbytu - duża konkurencja w produkcji rolniczej
DROGI I KOMUNIKACJA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - stosunkowa dobrze rozwinięta sieć dróg na terenie gminy, - przebieg drogi wojewódzkiej nr 755 przez teren gminy, - przebieg linii kolejowej, - sieć dróg zapewniających zbiorczą komunikację. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak obwodnicy w ciągu drogi wojewódzkiej nr 755, - zły stan techniczny drogi wojewódzkiej nr 755, - brak dostatecznej ilości miejsc parkingowych, - brak dostatecznej długości kanalizacji deszczowej w drogach o charakterze miejskim, - brak ścieżek rowerowych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - budowa obwodnicy Ćmielowa w ciągu drogi wojewódzkiej szansą na rozwój gospodarczy gminy, - remonty dróg gminnych szansą na lepsze połączenie z miejscowościami i sąsiadującymi gminami, - pozyskanie środków zewnętrznych na modernizację dróg gminnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - trudności z pozyskaniem gruntów pod budowę dróg, - konieczność gruntownej przebudowy drogi wojewódzkiej nr 755 oraz części dróg powiatowych, - brak środków finansowych w nowym okresie programowania 2016-2020 UE na budowę i modernizację dróg lokalnych.

TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - duża ilość zabytków i miejsc cennych turystycznie, - dobre położenie gminy blisko szlaków turystycznych, - położenie na terenie gminy jednej z najstarszych fabryk porcelany oraz atrakcje turystyczne: „Żywe Muzeum Porcelany” i warsztaty ceramiczne, - znaczący potencjał posiadanej bazy sportowej: stadion, hala sportowa, sale gimnastyczne oraz rekreacyjnej – zbiornik wodny „Topiołki”, - funkcjonujący Miejski Klub Sportowy „Świt”, 	<ul style="list-style-type: none"> - słabe zagospodarowanie terenów atrakcyjnych turystycznie, - brak gospodarstw agroturystycznych, - niski poziom i ilość zaplecza turystycznego, - niewystarczający standard i ilość obiektów sportowych na terenie gminy, - brak ścieżek rowerowych, - zbyt mała promocja gminy, - brak wystarczającej ilości boisk sportowych, - brak odpowiedniej do potrzeb infrastruktury rekreacyjnej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - promocja walorów turystycznych gminy poprzez imprezy, rajdy, zawody, publikacje, - wzrost zainteresowania produktami turystycznymi, - wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i przynależności do Lokalnej Grupy Działania „Krzemienny Krąg” do rozwoju gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak środków finansowych na rozwój inwestycji okołoturystycznych, tworzenia bazy turystycznej i sportowej, - niski stopień możliwości pozyskania środków z Unii Europejskiej na cele sportowe i okołoturystyczne w nowym okresie programowania.
SZKOLNICTWO, KULTURA I ZABYTKI	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - adekwatna do ilości uczniów liczba szkół na terenie gminy, - duża ilość zabytków, - funkcjonowanie Domu Kultury w Ćmielowie, - organizacja cyklicznych imprez: Dni Ćmielowa”, Dzień Ceramika, Dożynki Gminne, - bogata historia, znaczące walory kulturowe – zachowane zabytki, ciekawe miejsca (żywe muzeum porcelany), zachowany historyczny układ przestrzenny, ślady zabytkowego osadnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> - brak wystarczającej ilości boisk sportowych, - konieczność modernizacji obiektów szkolnych, - duża liczba zabytków wymagająca remontów i renowacji.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskania środków z budżetu państwa na budowę boisk, - duża liczba świetlic wiejskich, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak wystarczających środków na budowę i modernizację obiektów szkolnych, renowację zabytków, a także modernizację domu kultury.
MOŻLIWOŚCI ROZWOJOWE GMINY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - ilość szlaków turystycznych, obiektów cennych przyrodniczo i zabytków, 	<ul style="list-style-type: none"> - mała ilość i powierzchnia terenów inwestycyjnych,

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Ćmielów

<ul style="list-style-type: none"> - możliwość lepszego wykorzystania zasobów i surowców, - duża atrakcyjność osiedleńcza –wyznaczone tereny pod zabudowę mieszkaniową. 	<ul style="list-style-type: none"> - małe zainteresowanie inwestorów gminą - brak zintegrowanej informacji dla przedsiębiorców,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - budowa obwodnicy Ćmielowa szansą na powstanie terenów inwestycyjnych, - wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i walorów przyrodniczych w tym dla rozwoju turystyki, - istniejące obiekty i atrakcje turystyczne (zabytkowy kościół, cmentarz, ruiny zamku, układ urbanistyczny miejscowości, „Żywe Muzeum Porcelany”), - możliwość pozyskania środków z funduszy Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - bliskość ośrodka przemysłowego i handlowego (Ostrowiec Św.) stanowi poważną konkurencję dla drobnej przedsiębiorczości w gminie, - brak ożywienia gospodarczego, a tym samym brak nowych miejsc pracy

Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika, iż w naszej gminie **standard życia** jest raczej niższy niż przeciętny, a położenie Ćmielowa oraz istniejące warunki przyrodniczo – krajobrazowo - zabytkowe otwierają szansę na rozwój turystyki, niosąc nadzieję na lepszą przyszłość.

Jakość życia jest raczej przeciętna, szanse na poprawę mieszkańcy wiążą z modernizacją i rozbudową infrastruktury technicznej, która przyczyni się do zwiększenia poziomu życia mieszkańców oraz rozwoju przedsiębiorczości. Szczególny nacisk kładzie się na modernizację drogi wojewódzkiej i jej odciążeniem w granicach miasta z ciężkiego ruchu.

Byt (czyli warunki ekonomiczne) są bardzo trudne. Panuje trudna sytuacja materialna, czemu sprzyja wysokie bezrobocie, szansę na poprawę bytu upatrywane są w rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnieniu.

4. MISJA, CELE I KIERUNKI ROZWOJU

4.1. Misja rozwoju

Misja rozwoju gminy Ćmielów jest zapisem kierunków przyszłej działalności władz gminy. Wytacza ona kierunki rozwoju gminy. Misja musi być sformułowana z celami strategicznymi rozwoju

Misja:

Gminna Ćmielów obszarem rozwoju gospodarczego i społecznego

4.2. Cele i kierunki

Strategia wyznacza realizację wielu celów i kierunków. Wspólnym celem jest przede wszystkim poprawa warunków życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego gminy.

Cele bezpośrednie			
1. Rozwój infrastruktury technicznej	2. Pobudzenie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców oraz tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego gminy	3. Rozwój turystyki	4. Aktywizacja obszarów wiejskich
Cele pośrednie			
5. Ochrona środowiska naturalnego	6. Rozwój infrastruktury społecznej i kulturalnej	7. Rozwój usług dla mieszkańców i form wypoczynku	

Cele bezpośrednie:

1. Rozwój infrastruktury technicznej

Stan infrastruktury technicznej jest wyznacznikiem poziomu życia mieszkańców. Zapewnienie dostępu do podstawowych urządzeń infrastruktury technicznej jest najważniejszym zadaniem samorządu. Rozbudowa, budowa i modernizacja urządzeń, obiektów, czy instalacji ułatwi życie mieszkańcom gminy, jak również zwiększy atrakcyjność osiedleńczą oraz stworzy atrakcyjny klimat dla potencjalnych przedsiębiorców. Ożywienie gospodarcze na terenie gminy przyczyni się do polepszenia warunków na lokalnym rynku pracy, a tym samym zwiększone zostaną dochody gospodarstw domowych.

Kierunki rozwojowe:

Cel bezpośredni: Rozwój infrastruktury technicznej				
Rewitalizacja miasta	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury społecznej i sportowej	Rozwój transportu i infrastruktury drogowej	Rozbudowa infrastruktury ochrony środowiska	Budowa infrastruktury szerokopasmowego Internetu

Kierunek Nr 1.1. „Rewitalizacja miasta”

Przestrzeń miejska Ćmielowa wymaga podjęcia skutecznych działań zmierzających do opracowania i wdrożenia programu zmierzającego do odnowy estetycznego wyglądu z zachowaniem charakteru zabytkowej formy zabudowy i funkcjonalności, a także poprawy bezpieczeństwa w mieście. Realizacja tego kierunku została rozpoczęta w 2009 roku od zagospodarowania terenu Rynku, a dalsza kontynuacja jest możliwa tylko pod warunkiem budowy obwodnicy miasta w ciągu drogi wojewódzkiej oraz regulację kwestii własności nieruchomości w centrum miasta.

Kierunek Nr 1.2. **Rozbudowa i modernizacja infrastruktury społecznej i sportowej**

Kierunek ten będzie realizowany przez szereg projektów, które będą skupiać się na poprawie warunków technicznych obiektów oświatowych, kulturalnych i sportowych wraz z ich adekwatnym do zapotrzebowania wyposażeniem. Istniejące obiekty wymagają gruntownej modernizacji, dostosowania ich do obowiązujących norm i standardów, w tym również modernizacja obiektów pod względem energetycznym. Brak jest również wystarczającej

ilości obiektów sportowych, czy rekreacyjnych (boisk przyszkolnych, osiedlowych i wiejskich).

Kierunek Nr 1.3. Rozwój transportu i infrastruktury drogowej

Największym problemem gminy jest duże natężenie ruchu na drodze wojewódzkiej nr 755, która centralnie przecina teren gminy. Szczególnie uciążliwe jest to w samym centrum miasta, gdzie droga przebiega w bardzo zwartej zabudowie. Dlatego też miasto powinno posiadać obwodnicę w ciągu drogi wojewódzkiej. Ponadto z uwagi na niezadowalający stan techniczny drogi nr 755 wymagana jest kompleksowa jej naprawa w granicach wraz z modernizacją odwodnienia jezdni. Realizacja tego kierunku jest na tyle istotna, że od jego realizacji zależy część kierunków rozwoju gminy, tj. m.in. rewitalizacja, rozwój turystyki, czy pobudzenie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców.

Kierunek Nr 1.4. Rozbudowa infrastruktury ochrony środowiska

Jednym z kluczowych kierunków, determinujących rozwój gminy jest infrastruktura ochrony środowiska. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych z uwagi na lokalizację na terenie gminy Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 420 oraz obszaru Natura 2000 powinna być priorytetem działań. Likwidacja nieszczelnych zbiorników bezodpływowych, na poczet przyłączania gospodarstw domowych do sieci kanalizacji sanitarnej lub budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach wyłączonych z aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski.

W ramach tego kierunku należy zwrócić również uwagę na odnawialne źródła energii i ich zastosowanie w obiektach i budynkach publicznych, łącznie z pracami ograniczającymi termo - modernizacyjnymi i wymianą przestarzałych źródeł energii, w tym również modernizację oświetlenia ulicznego.

Kolejnym zadaniem gminy będzie zapewnienie odpowiedniego gospodarowania odpadami komunalnymi, stałymi poprzez budowę punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, likwidację „dzikich” wysypisk, czy wdrożenie systemu odbioru odpadów komunalnych od przedsiębiorców.

Kierunek Nr 1.5. Budowa infrastruktury szerokopasmowego Internetu

Dostęp do stałych, szybkoprzesyłowych łączy internetowych w dobie „Internetu” jest podstawą działalności gospodarczej oraz rozwoju regionu. Budowa infrastruktury pod potrzeby szerokopasmowego Internetu jest wymogiem czasu i zapotrzebowania

mieszkańców. Dostęp do łączy nielimitowanych, to nie tylko rozrywka, lecz również nowe możliwości prowadzenia działalności gospodarczej.

2. Pobudzenie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców oraz tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego gminy.

Wspieranie rozwoju działalności gospodarczej stanowi bardzo ważny element walki z bezrobociem. Duża liczba osób bezrobotnych w gminie wpływa niekorzystnie na ogólny poziom dochodów mieszkańców, a także hamuje rozwój gminy.

Działania samorządu, z uwagi na brak możliwości bezpośredniej walki z bezrobociem, winny się koncentrować na: uzbrajaniu terenów pod działalność gospodarczą, stymulowaniu drobnej przedsiębiorczości, usług, wspieraniu edukacji w zakresie przedsiębiorczości, a także opracowanie i wdrażanie projektów aktywizujących i podnoszących jakość kapitału ludzkiego.

Cel bezpośredni: Pobudzenie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców oraz tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego gminy.		
Stwarzanie warunków sprzyjających do rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnieniu	Wspieranie edukacji mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości	Opracowanie i wdrażanie projektów związanych z aktywizacją społeczności

Kierunek Nr 2.1. Stwarzanie warunków sprzyjających do rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnieniu.

Wzrost gospodarczy gminy uwarunkowany jest poprzez rozwój drobnej przedsiębiorczości. Aby ją pobudzić lub przyciągnąć inwestorów należy stworzyć odpowiednie warunki techniczne w postaci przygotowania terenów inwestycyjnych lub pod konkretne potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej, chociażby poprzez odpowiednie uzbrojenie terenu (wodociągi, kanalizacja itp.), dojazd i obsługę komunikacyjną, a także zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu.

Kierunek Nr 2.2. Wspieranie edukacji mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości

Edukacja i szkolenia mieszkańców w zakresie samozatrudnienia i przedsiębiorczości na różnych poziomach, to dość ważny kierunek rozwoju, który może zaowocować wzrostem ilości podmiotów gospodarczych w gminie, a tym samym przedłożyć się na ograniczenie

bezrobocia. Szkolenia w tym zakresie powinny być prowadzone przez organizacje pożytku publicznego oraz firmy doradcze i szkoleniowe oferujące kompleksowe programy edukacyjne podnoszenia szans na rynku pracy również przy udziale programów z Unii Europejskiej.

Kierunek Nr 2.3. Opracowanie i wdrażanie projektów związanych z aktywizacją społeczności.

Kierunek ten skupia się na opracowaniu kompleksowych projektów aktywizujących mieszkańców gminy w zakresie zmniejszenia bezrobocia poprzez: podjęcie pracy, samozatrudnienie, czy podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub ich nabywania.

Projekty te z założenia mogą być realizowane we współpracy z Urzędem Pracy oraz organizacjami i stowarzyszeniami posiadającymi niezbędne kwalifikacje i doświadczenia w zakresie realizacji projektów aktywizujących. Działania będą obejmować wzrost kapitału ludzkiego, ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Pobudzanie aktywności i przedsiębiorczości lokalnej społeczności zależy od polityki państwa, jak również od działań władz samorządowych oraz lokalnych organizacji społecznych. Dobre rozpoznanie sytuacji i uwarunkowań społecznych przyczyni się do redukcji bezrobocia i wzrostu przedsiębiorczości. Dlatego też konieczne jest opracowanie programu aktywizacji i pobudzenia przedsiębiorczości mieszkańców gminy.

3. Rozwój turystyki

Efektywne wykorzystanie potencjału turystycznego gminy Ćmielów uzależnione jest od wielu czynników związanych między innymi z ilością a także atrakcyjnością turystyczną miejsc i obiektów, odpowiedniego ich zagospodarowania, czy wypromowaniem. Działania w tym celu winny być wszechstronnie prowadzone i zmierzające do zaoferowania jak najbardziej atrakcyjnych warunków pobytu. Do osiągnięcia tak postawionego celu wymagane jest podjęcie szerokiej gamy inicjatyw i działań związanych z rozbudową zaplecza obsługi ruchu turystycznego, w tym: infrastruktury rekreacyjnej, sportowej, kulturalnej, czy komunikacyjnej, a także odpowiednia promocja turystyczna również poprzez organizację imprez.

Cel bezpośredni: Rozwój turystyki			
Zagospodarowanie obiektów i terenów cennych pod względem turystycznym	Renowacja obiektów zabytkowych	Organizacja cyklicznych imprez	Promocja turystyczna gminy

Kierunek Nr 3.1 Zagospodarowanie obiektów i terenów cennych pod względem turystycznym.

Miejsca i obiekty, które są i będą atrakcjami turystycznymi i rekreacyjnymi należy odpowiednio zagospodarować i wyposażać. Wiele miejsc i obiektów jest zaniedbanych i niewykorzystanych, które po odpowiednio przeprowadzonych zabiegach mogłyby poszerzyć ofertę turystyczną. Zagospodarowanie, oznakowanie i wyznaczenie obsługi komunikacyjnej uczynią z nich wartościową ofertę.

Rozszerzenie oferty turystycznej wymaga tworzenia nowoczesnej bazy wypoczynkowej i sportowo – rekreacyjnej. Uzupełnieniem oferty będą utworzone punkty widokowe w malowniczo położonych terenach i ścieżki rowerowe, czy edukacyjne.

Kierunek Nr 3.2 Renowacja obiektów zabytkowych

Na terenie gminy znajduje się wiele obiektów zabytkowych, zaniedbanych i niewykorzystywanych turystycznie. Przywrócenie ich do dawnej świetności poszerzy ofertę turystyczną w gminie, a także uchroni je przed zdegradowaniem i zapomnieniem. Działania te będą polegały na wsparciu wszelkich przedsięwzięć konserwacyjnych podejmowanych nie tylko przez gminę, lecz również przez szereg podmiotów w rękach których pozostaje większość zabytków o wysokiej wartości kulturowej.

Kierunek Nr 3.3 Organizacja cyklicznych imprez

Stałe wydarzenia i imprezy kulturalne, jak i nowoplanowane muszą posiadać odpowiednią promocję. Pożądane są imprezy i wydarzenia o odpowiedniej randze, które same będą promować gminę i przyciągać stałych odbiorców, jak również poszerzać turystykę rekreacyjną i promować walory gminy.

Kierunek Nr 3.4. Promocja turystyczna gminy

Efektywna promocja walorów gminy z wykorzystaniem wszystkich form przekazu stanowić będzie o powodzeniu wdrażania celu. Kompletna informacja o atrakcjach gminy, imprezach, cennych turystycznie miejscach jest dobrym sposobem na promocję. Wydawanie folderów, informatorów oraz ich stale uaktualnianie na zasadzie współpracy z organizacjami pozarządowymi, a także promocja poprzez Internet.

4. Aktywizacja obszarów wiejskich

Duże rozdrobnienie agrarne gospodarstw rolnych oraz dość duża powierzchnia gruntów o niekorzystnych warunkach gospodarowania nie zapewnią wystarczającego poziomu dochodów rolników. Dostosowanie gospodarstw do wymagań unijnych oznacza konieczność modernizacji bazy wytwórczej, zmiany technologii i większych nakładów na zapewnienie odpowiednich warunków sanitarnych. Niezbędnym więc staje się odpowiednie kształtowanie systemu rynku zbytu produktów z tworzeniem grup producenckich. Z drugiej strony istnieje szansa na ukierunkowanie mniejszych gospodarstw na produkcję żywności wysokiej jakości ekologicznej i rozszerzenie dochodów rolników poprzez działalność agroturystyczną. Działania w zakresie aktywizacji obszarów wiejskich są na tyle istotne, że stają się zagadnieniami społecznymi. Ukryte bezrobocie na wsi w świetle obowiązujących przepisów o obowiązkowych ubezpieczeniach rolniczych nie pozwala na rejestrację rolników w urzędach pracy, a tym samym nie istnieje możliwość uzyskania zasiłku.

Cel bezpośredni: Aktywizacja obszarów wiejskich		
Promowanie produkcji żywności ekologicznej	Wspieranie inicjatyw rolniczych	Tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej

Kierunek Nr 4.1. Promowanie produkcji żywności ekologicznej

Produkcja żywności ekologicznej cieszy się coraz większym zainteresowaniem wynikającym z zapotrzebowania na produkty wolne od środków ochrony roślin.

Dość duża ilość gospodarstw o powierzchni do 5 ha (prawie 75% wszystkich) daje duże możliwości rozwoju w tym kierunku. Atutem rozwoju tego typu produkcji jest brak uciążliwego przemysłu na terenie gminy oraz występowanie obszarów cennych pod względem przyrodniczym.

Kierunek Nr 4.2. Wspieranie inicjatyw rolniczych

Duża konkurencja wśród producentów rolnych, brak zorganizowanych rynków zbytu sprawia, że nieodzowne staje się zapewnienie producentom odpowiedniego systemu doradztwa i informacji, a także kształtowanie systemu zbytu produkcji rolnej z uwzględnieniem utworzenia grup producenckich.

Kierunek Nr 4.3. Tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej.

Niska dochodowość gospodarstw rolnych o małej strukturze agrarnej wymusza na rolnikach poszukiwanie dodatkowych źródeł utrzymania. Jednym z nich może okazać się turystyka wiejska. Dogodne położenie gminy na szlaku turystycznym Sandomierz – Bałtów, duża liczba zabytków i obiektów turystycznych sprzyjają rozwojowi tej dziedziny, szczególnie w małodochodowych gospodarstwach położonych w malowniczych miejscach północnej części gminy. Nie bez znaczenia nie pozostaje również przynależność Gminy do Lokalnej Grupy Działania „Krzemienny Krąg”, stwarzając ogromną szansę na rozwój tego sektora.

Cele pośrednie

5. Ochrona środowiska naturalnego

Efektywna ochrona środowiska naturalnego poprzez inwestycje proekologiczne w zakresie ochrony wód:

- budowa i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,
- ochrona przeciwpowodziowa.

ochrona powietrza:

- termomodernizacje (z zachowaniem zasad ochrony siedlisk ptasich),
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (kolektory słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne, pompy ciepła),
- modernizacja oświetlenia ulicznego,
- zastępowanie przestarzałych źródeł energii nowoczesnymi niskoemisyjnymi.

ochrona powierzchni ziemi:

- tworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- realizacja programów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- ochrona terenów cennych przyrodniczo i przywrócenie różnorodności biologicznej.

jest ważnym czynnikiem wpływającym w dużej mierze na zdrowie mieszkańców. W ramach tego celu niezwykle ważna jest również edukacja ekologiczna i ciągle podnoszenie

świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska naturalnego i racjonalnej gospodarki wodnej.

6. Rozwój infrastruktury społecznej i kulturalnej

Rozbudowa, modernizacja i doposażenie obiektów zaspokajających potrzeby oświatowe, socjalne i kulturalne, a także usługi związane z bezpieczeństwem są obowiązkiem samorządu. Zapewnienie jak najlepszych warunków nauki, rozwoju intelektualnego oraz bezpieczeństwa są wyznacznikiem atrakcyjności osiedleńczej gminy.

W ramach tego kierunku gmina stawia na modernizację obiektów szkolnych z dostosowaniem ich do obowiązujących norm i standardów nauczania, wyposażania w niezbędny sprzęt i urządzenia oraz budowę szkolnych boisk sportowych. Również budynek Domu Kultury w Ćmielowie wymaga przeprowadzenia gruntownej modernizacji i doposażenia w sprzęt umożliwiający rozwój kierunkowy dzieci i młodzieży oraz zagospodarowanie czasu wolnego osób starszych.

7. Rozwój usług dla mieszkańców i form wypoczynku

Dbłość o rozwój sektora usługowego dla mieszkańców jest tak samo ważnym celem jak rozbudowa infrastruktury i jest wyznacznikiem rozwoju gospodarczego gminy.

Mieszkalnictwo socjalne, rozbudowa i budowa obiektów sportowych i rekreacyjnych, wzbogacanie oferty kulturalnej, poprawa bezpieczeństwa i oferty spędzania wolnego czasu to działania, które w pełni wpisują się w zapotrzebowanie społeczne mieszkańców.

4.3. Strategiczne działania i zadania.

Zadania strategiczne służące do realizacji celów gminy wynikają bezpośrednio z kierunków rozwojowych. Realizacja postawionych zadań będzie w głównej mierze realizowana przy udziale programów pomocowych finansowanych z budżetu Unii Europejskiej w nowym okresie programowania 2014-2020 i środków pochodzących z budżetu państwa.

Zgodnie z założeniami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 dofinansowaniu będą podlegać projekty, które kompleksowo i w ramach różnych typów interwencji przezwycięża bariery rozwojowe zidentyfikowane na poszczególnych obszarach. Tak więc dofinansowaniu podlegać będą

projekty łączące w sobie wymiar infrastrukturalny i społeczny, nastawione na kompleksowe rozwiązanie problemu ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju gospodarczego.

5. WDRAŻANIE STRATEGII

Realizacja celów Strategii Miasta i Gminy Ćmielów na lata 2014-2020 uzależniona jest od wysokości pozyskiwanych środków, zarówno krajowych (budżet państwa, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska, Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej itp.), jak i z funduszy strukturalnych.

Możliwości finansowego samorządu gminnego nie są w stanie podołać realizacji założonym celom i kierunkom rozwojowym bez środków zewnętrznych niepodlegających zwrotowi. Łączne dochody budżetu gminy na 2013 rok wyniosą 20. 344.199PLN, natomiast wydatki majątkowe zostały określone na poziomie 2.842.363PLN (13,97% dochodów) na realizację inwestycji jednorocznych i wieloletnich programów inwestycyjnych. Powyższe potwierdza postawioną tezę, że pozyskiwanie środków zewnętrznych na planowane inwestycje stanowi podstawę realizacji kierunków rozwojowych i działań z uwagi na zbyt małe dochody budżetu.

Instytucją wdrażającą Strategię będzie Urząd Miasta i Gminy Ćmielów, który będzie odpowiedzialny za:

- opracowanie i aplikowanie projektów w ramach: programów finansowanych ze środków UE, jak i krajowych,
- rozliczanie i formalną kontrolę wniosków z zapisami strategii.

6. MONITOROWANIE STRATEGII

Wdrażanie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Ćmielów wymaga regularnej weryfikacji celów i kierunków rozwojowych. Monitoring będzie prowadzony przez Burmistrza Ćmielowa, a odbywać się będzie to poprzez:

- zapisy w uchwale budżetowej Miasta i Gminy Ćmielów na kolejne lata,
- sprawozdania z realizacji budżetu Miasta i Gminy Ćmielów,
- sprawozdania z realizacji zadań inwestycyjnych.

Ze względu na zmieniającą się sytuację społeczno – gospodarczą, może zostać w każdym czasie skorygowana, zaktualizowana na uzasadniony wniosek.

7. PODSUMOWANIE

Z przedstawionej diagnozy wynika:

- położenie gminy wywiera decydujący wpływ na rozwój gminy i poziom życia jej mieszkańców,
- gmina posiada dobre połączenia komunikacyjne,
- na terenie gminy występują niekorzystne zjawiska demograficzne, takie jak: ujemny przyrost naturalny i saldo migracji. Wysoki jest również wskaźnik bezrobocia.
- zbyt mała jest liczba zakładów pracy. Zmniejsza się liczba podmiotów gospodarczych w gminie.
- gmina posiada niewątpliwie charakter rolniczy. Rolnictwo jest bardzo zróżnicowane, w południowej części występują gleby dobre i bardzo dobre, natomiast w północnej części gminy gleby z uwagi na niską przydatność rolniczą są zalesiane.
- liczba szkół jest wystarczająca, problem stanowią coraz większe koszty utrzymania placówek oświatowych,
- duże walory przyrodniczo – krajobrazowe gminy, liczne zabytki i obiekty i atrakcje cenne pod względem turystycznym są atutem gminy,
- infrastruktura w gminie jest dobrze rozwinięta, w szczególności zaopatrzenie w wodę, gaz ziemny, energię elektryczną. Znacznie gorzej jest w drogownictwie (droga wojewódzka przebiegająca przez gminę) i kanalizacji i dostępie do Internetu szerokopasmowego

Gmina z uwagi na położenie przy dużym ośrodku miejskim ma charakter podmiejski, dlatego też przeważające funkcje gminy to:

- usługowa (usługi na rzecz mieszkańców oraz miasta Ostrowiec Św.),
- mieszkalna (doskonałe miejsce zamieszkania z dala od ciężkiego przemysłu i miejskiego zgiełku),
- rekreacyjno – wypoczynkowa,
- rolnicza (dość dobra bonitacja gleb w południowej części gminy, a w północnej części doskonałe warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i produkcji mleka),

Cele strategii skupiają się na pobudzeniu przedsiębiorczości wśród mieszkańców, rozbudowie infrastruktury technicznej, rozwoju turystyki i aktywizacji obszarów wiejskich,

jako podstawę wzrostu gospodarczego gminy. Ważnym zadaniem samorządu jest również ochrona środowiska naturalnego i zapewnienie odpowiedniego bezpieczeństwa w gminie.

8. SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW

Spis tabel:

Tabela nr 1. Stan ludności w gminie Ćmielów w latach 2007-2011 wg płci.....	7
Tabela nr 2. Stan ludności wg grup wieku i płci w gminie Ćmielów w latach 2007-2011.....	8
Tabela nr 3. Ruch naturalny ludności.....	9
Tabela nr 4 Działalność gospodarcza na terenie Miasta i Gminy Ćmielów.....	14
Tabela nr 5. Bezrobocie w gminie Ćmielów.....	17
Tabela nr 6. Podjęcie zatrudnienia przez bezrobotnych w gminie Ćmielów wg danych PUP Ostrowiec.....	18
Tabela nr 7. Liczba uczniów w przedszkolach i szkołach podstawowych w roku szkolnym 2012/2013	19-20
Tabela nr 8. Liczba uczniów w gimnazjach w roku szkolnym 2012/2013.....	20
Tabela nr 9. Liczba uczniów z terenu gminy w poszczególnych latach.....	20
Tabela nr 10. Zatrudnienie nauczycieli w roku szkolnym 2012/2013 na poszczególnych stopniach awansu zawodowego.....	21
Tabela nr 11. Rodziny oraz osoby objęte pomocą Ośrodka Pomocy Społecznej w Ćmielowie w latach 2007 -2012.....	26
Tabela nr 12. Świadczenia OPS Ćmielów w latach 2007-2012	27
Tabela nr 13. Powody przyznania pomocy w 2012r. przez OPS Ćmielów.....	28
Tabela nr 14. Wyplacone kwoty za poszczególne świadczenia OPS w latach 2007-2012.....	28
Tabela nr 15. Wartość i masa pozyskanych artykułów żywnościowych w latach: 2007-2012 przez OPS Ćmielów.....	29
Tabela nr 16. Wykaz obiektów z rejestru Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konservatora Zabytków w Kielcach dla gminy Ćmielów.....	32
Tabela nr 17. Wykaz miejscowości wraz z siecią gazową.....	40

Spis wykresów

Wykres nr 1. Udział ludności wg grup ekonomicznych wieku w % ludności ogółem.....	9
Wykres nr 2. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON wg. stanu na koniec 2011 roku.....	14

Wykres nr 3. Struktura gospodarstw rolnych na koniec 2012 roku.....	16
Wykres nr 4. Bezrobocie w gminie w latach 2007-2012.....	18
Wykres nr 5. Wydatki z budżetu gminy na oświatę i wychowanie w tys.zł.....	22
Wykres nr 6. Wydatki na ochronę zdrowia w latach 2007-2011.....	24
Wykres nr 7. Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego.....	36

Spis rysunków

Rys. nr 1 Lokalizacja gminy Ćmielów na tle województwa świętokrzyskiego.....	5
Rys. nr 2 Położenie gminy Ćmielów względem sąsiednich gmin.....	6